ORDO IUDICIALIS ALIJS RELIGIOSIS HISPANICÈ...

Emanuele Del Pozzo

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
23 H
M 24

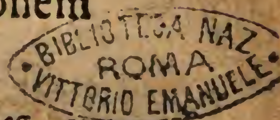
ORDO IVDICIALIS

Alijs Religiosis Hispanicè exhibitus

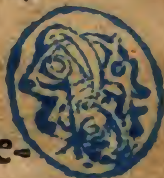
Nunc latinè Clericis Regularibus.

Compendiosius, & ad formam ipsorum Constitutionum expositus

Addito Processu formato ad faciliorem directionem Prælatorum.

Non tantum Clericorum Reg. quam omnium Religiosorum

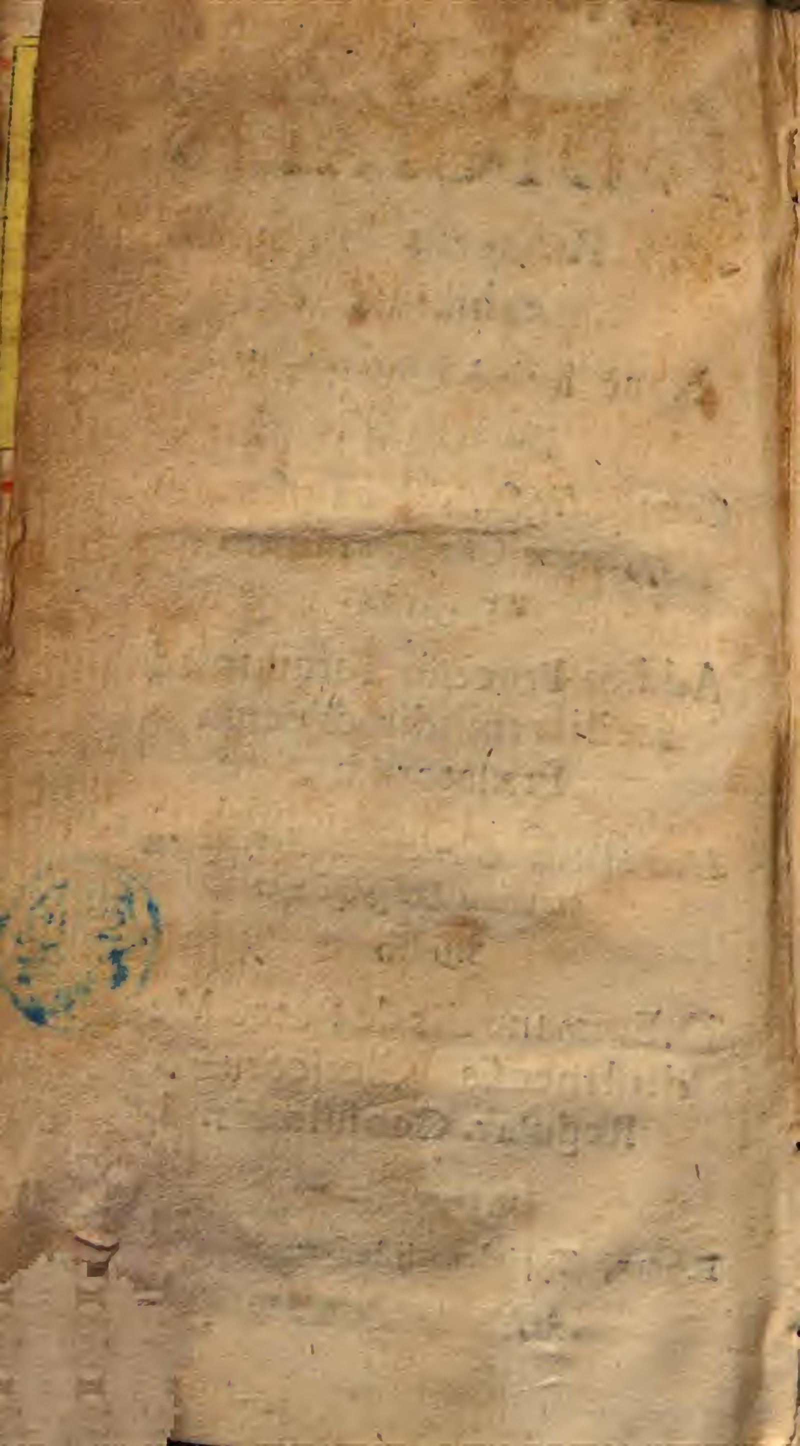
Studio

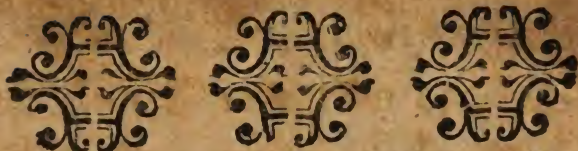
D. Emmanuelis de Puteo Mediolanensis Clericorum Regular. Consultoris.

Romæ, Typis Ignatij de Lazaris. 1678.

Superiorum Permissu.

Reuerendiſſ. in Chriſto Patri

D. PLACIDO VICECOMITI

Præpoſito Generali Clerico-rum Regularium.

D.Emanuel de Puteo Cler.Reg.

Irgam vigilantem, & Ollam ſuccenſam olìm vidit Propheta, *Ierem. cap.* 1. nec dubium eſt Reuerendiſſime Pater, quin in virga guber-

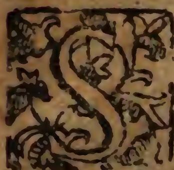
nationem, & ſubditorum directionem oſtenderit, de qua prius dixerat Regius Pſaltes. Virga directionis, virga regni tui: poſtulat nimirum talis virga oculum vigilantem, vt videat ſubditorum errata, & illis Ollam ſuccenſam minetur, pœnam ſcilicet, vt errata emendet, & impoſterum coerceat: Ergo quod tibi Reuerendiſſime Pater fuerit cælitus talis virga commiſſa, & votorum applauſus, & experientia vigilantiæ tuæ non dubiè fatetur; nec fefellit votorum opinio, praxis enim, quæ tibi olìm in Conciſtorio Archiepiſcopi

pi Pragensis inofensæ iusti-
tiæ laudem promeruit, in
Clericorum Regularium
gubernio promisit, & adim-
plet. Cæterum via, qua
virga & si oculata ad Ollam
progrediatur, & in Ollam
pænarum errantes purget,
vt cæteros coerceat, adhuc
fuit inuia, & multis erro-
ribus exposita; Patres enim,
qui nostris Clericis pænas
pro erroribus legibus præ-
scripsere, leuiori flamma
purganda adiudicarunt,
quippè, qui in suis grauia
crimina suspecta non ha-
buerunt; quia tamen inui-
dia Diabuli adhùc in dies,
quod timeantur, aut quod

ſuſpecta habeantur oſtendit; qua via iudiciali ordine progrediendum, vt in Olla pænarum purgentur, aliorum Religioſorum experientia calcatam exhibeo, & tibi Reuerendiſſimo Patri oſtendo, non quia calches (Placidus enim es, & ſpero culpam deffuturam), ſed, vt ſubditi tui, ſcientes quia via eſt ad Ollam magis timeant ne mitantur in ignem, & timentes a grauioribus culpis ſe abſtineant; Ergò erit iſte libellus ſub tua luce oſtenſus, velùt fulgura illa, quibus Deus Hebræis *Exod. cap.* in ſina legem dedit, non vt

illos occideret, ſed vt ad legis obſeruantiam prouocaret. Excipe igitur gratiã, qua ſoles opus, & ſi paruum, ad maximum tamen Religionis noſtræ vtilitatem exoptatum, tuo nomine, & auctoritate magnum, & gratum exhibe, Vale.

BENEVOLE LECTOR.

Æpissimè mei cordis dolore a nonnullis nostri ordinis, & Religiosæ obseruantiæ optimè afectis, audiui, obseruantiam ipsam in dies periculum subire, vel quia, delinquentium errata pernicioso caritatis velo superioribus ocultentur, vel quia ea ipsa, quæ infamiæ luce deteguntur, inordinato iudicio, tanquam non benè probata, aut planè iniudicata obliterentur, aut alienæ innocentiæ veste obtecta, tanquam absoluta, remaneant impanita, semper tamen, &

bo-

bonorum Religiosorum scandalo, & maiori delinquentium audacia: ita vt optimè dixerit, S. Ambrosius tom. 1. Apolog. poster. Dauid. Sæpè in iudicando, maius peccatum Iudicij est, quam peccatum ipsius, de quo fuerit iudicatum: Hoc ergò non sine animi dolore aduertens, etiam in sua Discalceatorum S. Francisci Prouincia Veteris Castellæ Frater Martinus a S. Ioseph, librum sibi composuit hyspanico idiomatè cui titulus, Epitome del Orden Iudicial Religioso. *vt quia sæpissimè ad Prouinciarum sui ordinis administrationem erat adsitus, velùt directorium*

rium ad benè administrandam iustitiam sibi inseruiret; quem legens Reuerendiss. P. Frater Ioannes Baptista Campagna totius Seraphici Ordinis Minister Generalis non solum approbauit, sed & dignum existimans, quod omnium Prælatorum in Religiosorum iudicio, foret regula, typis mandari præcepit. Hunc, & ego inter scelectos nostri celeberimi Patris D. Antonini Dianæ libros fortuitò aduertens, & legens, dum simile opus, zelo religiosæ iustitiæ in ordine iudiciali, componere cogitabam, diuinam admirans prouidentiam, illum tanquam, abso-

lu-

lutissimum in proposito labore, mihi delegi. Itàque substantiam doctrinæ accepi, non verba, & ipsam latino idiomate tibi exhibeo, compendiosius quidem, & quæ erant propria ipsius Ordinis, nostro Ordini accommodaui; praxim vnius processus addidi ad faciliorem Prælatorum directionem: Aliqua accipies de pænis etiam grauioribus, maximè, quæ in nostris Decretis sunt determinata, reliqua habebis ex sacris Canonibus; & vbi ex errasse me videris, tua excuset humanitas. Vale.

D. Placidus Vicecomes Præpositus Generalis Cleric. Regul.

HOc opus inſcriptum (Ordo Iudicialis Cleric. Regul: expoſitus) à P. D. Emanuele de Puteo, Congregationis noſtræ Conſultore, compoſitum, & iuxta aſſertionem Patrum, quibus id comiſimus approbatum, vt Typis mandetur, quod nos ſpectat facultatem concedimus; In quorum fidem præſentes litteras manù propria ſubſcriptas, ſolito noſtræ Congregationis Sigillo firmauimus.

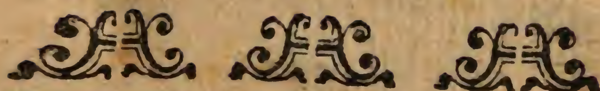
Romæ die 24. Maij 1678.

D. Io. Auguſtinus Gritti Secretarius.

EX commiſſione Admodum R. P. D. Placidi Vicecomitis noſtri Ordinis Præpoſiti Generalis vidimus, ac ſumma voluptate perlegimus Opuſculum, cui Titulus *Ordo Iudicialis* latinè traditum à R. P. D. Emmanuele de Puteo noſtri item Ordinis Conſultore, nihilq. in eo reperimus quod rectæ fidei, boniſq; moribus aduerſetur, imo quod eximia prudentia, & dexteritate non minus copiosè, quàm compendiosè refertum ſit. Quare digniſſimum cenſuimus, vt in commune bonum, præſertim verò ad Superiorum directionem in lucem proferatur.

D. Carolus Pignatellus. C.R.

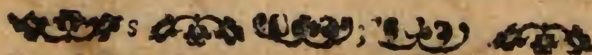
D. Clemens Laſcarra C.R.

Imprimatur,

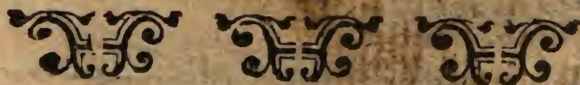
Si videbitur Reuerendiſs. Patri Mag. Sac. Pal. Ap.

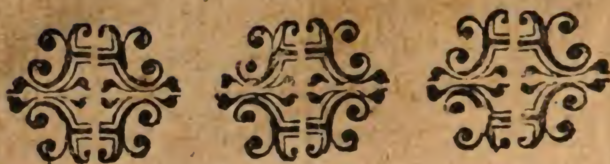
Io. de Ang. Arch. Vrb. Vic.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſuccus Ordinis Præd. Sacri Pal. Apoſt. Mag.

Capitum Huius Operis Index.

De

De Ordine Iudiciali inter Religiosos.

De Correctione, & Accusatione.

CAP. I.

Orrectio fraterna debet præcedere, quando securè speratur emendatio delinquentis; non est tamen necessaria, quando is qui accusat, est idem ipse offensus, qui petit satisfactionem à Prælato, quæ potest peti etiam si is qui offensam fecit sit emendatus, dummodò id fiat non amore vindictæ, sed iustitiæ, est communis Doctrina.

Similiter, non est necesse, quod correctio fraterna præcedat, quando ex crimine potest resultare infamia totius communitatis, sicuti est hæresis, & luxuriæ, aut si cri-

men timeatur fore in præiuditium alicuius tertij, vt infamia, vulneratio, aut mors *S. Th. 2. 2. q. 33. ar 7. Syluester. verb. Corect. n.4.*

Et quia accuſatio poteſt fieri Prælato, & tamquàm Patri, & tanquàm Iudici, primo modo debet fieri, quando ſecurè ſperatur ſufficere ad emendationem delinquentis. Si verò ſit dubium, fieri debet ſecundo modo. *Ita S. Th. vt ſupra Rodriguez. tom. 2. q. q. Regul. q. 7. ar. 7.*

Correctio autem fraterna eſt facienda, quando delictum eſt occultum, ſi verò ſit publicum non eſt neceſſaria. Publicum autem dicitur, quando vel publicè committitur, vel ſi occultè, peruenit ad notitiam maioris partis, vel Ciuitatis, vel pagi, vel Communitatis, in qua ſint ſaltem decem Religioſi, & hoc modo dicitur notorium facti; notorium verò iuris dicitur, quando de eo fiunt actus iudiciales per denunciationem, vel Confeſſionem delinqnentis, vel per in-

di-

ditia probata : Si autem sit facienda denunciatio occulti criminis Prælato, tanquàm Patri; quia per ipsam maiori fructu speretur emendatio est opinio *Lore.* 2. 2. *q.* 33. *art.* 8. *Sectione* 3. *disp.* 47. *n.* 8. è contra vero sentit valentia 2. 2. *disp.* 3. *q.* 10. *punct.* 5. §. *quintus casus*, quia videtur contra ordinem præcepti correctionis fraternæ. Opinio Sanchez potest sequi, qui docet, quod si Religiosus delinquens emendauerit delictum, non debet denuntiari Prælato, si est dubium an emendauerit, debet tamquàm Patri, *lib.* 6. *decal.* *c.* 18. *n.* 40 ; dicit enim S. Benedictus : Rationabiliter dicitur velle Religiosus, postposito priuato suæ famæ bono, denunciari immediatè Prælato eius delicta, tamquàm Patri ob bonum commune, quod indè resultat Religioni. *In Proem. Regulæ &c.*

CAP. II.

DEnuntiatio, est Nunciatio facta Prælato tamquàm personæ priuatæ, qua Fratrem corrigat fraterne sine ordine iuris. Quandò ergò priuata correctio non fuit sufficiens, debet fieri talis denuntiatio Prælato tamquàm Patri, qui etiam si, delictum secretum possit Testibus ab ipso probari, hoc non potest facere iudicialiter, & iudicialiter punire, nisi denunciatio fuerit facta iudicialiter, aut de delicto sit publica fama, vel clamorosa insinuatio. Sic enim *Cap. Inquisitionis de accusatione.* In delicto enim denuntiato Prælato tamquàm Patri intenditur emendatio, non punitio delicti, posset tamen ipsum corrigere etiam coram Testibus; Et si habet testes delicti, vel inditia sufficientia, reus ab ipso interrogatus erit obligatus

tus veritatem fateri, quem tamen non poterit iudicialiter punire, sed ad summnm coram Testibus ipsi mandare, si res est grauis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, quod tollat scandala. &c. *Ledesma 2. part. trac. de misericordia Conclu. 26. fol. mihi 275.*

In Casu verò, quod denuntiatus reus fraternaliter, & adsint testes, ipse proteruè neget delictum, docet *Caietanus* 2. 2. *q.* 33. *art.* 8; & alij, quod si delictum est tantum in præiudicium delinquentis, & non communitatis, vti sunt contra Castitatem, hæresis &c. tunc Prælatus debet quiescere, si verò est in præiuditium communitatis; nec vult se emendare, debet denuntiatio fieri iudicialiter, & procedere Prælatus ad punitionem, ità *Panormit. in cap. Nouit. de Iuditij*, & si denuntians nolit hoc iudicialiter facere, potest Prælatus, ipsum præcepto compellere, vt docet *Innocentius in cap. qualiter, & quando 1. de accusa.* Et si omninò nolit, po-

 test

test Prælatus si habet testes, procedere iudicialiter, nam supplet defectum accusantis, obstinatio ipsa accusati. Sic *S. Thom.* 2. 2. *q.* 67. *art.* 3. *&* *Miranda q.* 3. *art* 2.

De Inquisitione Generali, quam debent facere Prælati in Visitat. Conuentus.

CAP. III.

IN inquisitione generali, quam faciunt Prælati regulares Visitatores, aut delegati, ostensa coram delegatione, possunt præcipere sub præcepto obedientiæ, & pœna excommunicationis ad veritatem dicendam; nec Notarius, vel Secretarius sunt necessarij, cum talis inquisitio non sit iudicialis, sed tantùm præparatoria ad iudicialem.

In tali inquisitione non potest inquirere de peccatis occultis, &

sic

ſic inquirendo, non obligatur ſubditus proferre veritatem, ſed poteſt vti æquiuocatione, & hoc modo etiam iurare. Sic *Nauar. in man. cap.* 12. *n.* 8. *& cap.* 18. *n.* 61. & eſt communis cum D. Thoma.

Si tamen in inquiſitione generali aliquis prætèr ſuam intentionem proderet peccatum aliquod occultum poſſet contrà ipſum iudicialitèr procedere; talis enim manifeſtatio haberet vim publicæ infamiæ, vt docet *Leſſius* cum alij *lib.* 2, *de iuſtit. cap.* 19. *dub.* 15.

Sicuti ſi in generali inquiſitione inueniret publicam infamiam alicuius criminis in maiori parte communitatis, Contra ſuſpectos poſſet iudicialitèr procedere inquirendo, & teſtes tenerentur deponere veritatem. *Sic cap. qualitèr, & quando el.* 5, *de accuſat.*

In inquiſitione generali, illi qui in iuditiali inquiſitione non ſunt teſtes idonei, videlicet detenti, recluſi, infames, & actu in graui pœnitentia detenti, poſſunt au-

diri pro informatione Miranda in *prax. crimin. q. 2. art. 5. notab. 2.*

De aliquibus prænotandis ante tract. de Inquisitione particulari.

CAP. IV.

AD Iuditium criminale de quo hic agitur. Primo Tres personæ sunt necessariæ scilicet Iudex, accusator, & Reus; pro accusatore potest supplere publica infamia &c. de qua tractabitur.

Testis non est persona necessaria, vt accidit, quando ipsemet reus fatetur crimen.

Iudex potest esse in duplici genere, Ordinarius, vel Delegatus. Primus dicitur, qui habet talem Iurisdictionem ex proprio officio, Secundus qui talem habet auctoritate alterius; & ambobus debetur obedientia in visitatione alicuius Conuentus non solùm à Religio-

giosis designatis illius, sed etiam ab hospitibus, dùm in illo morantur. Vt *ex cap. fin. de foro competenti &c.*

Episcopi in sua Diecesi, Generales in toto Ord. Prouinciales in Prouinc. Abbates, Præpositi &c. in suis Monasterijs sunt iudices Ordinarij ratione prop. officij; Prælati Regulares in instituendis processibus non tenentur seruare solemnitates Iuris, sed sola facti veritate inspecta. vt Concessit Nicolaus V. Abbati S. Pauli Romæ & dicunt nostr. Constitutiones; Iuris tamèn substantiam debent obseruare quæ oritur ex Iure diuino, & naturali, & ea quæ mandant propriæ Regulæ, & Constitutiones, vt Doct. communit.

Et sic possunt recipere testes à Iure positiuo non approbatos, vti sunt infames detenti &c. etiam in die festo illos audire, & absquè præcedenti iuramento, licet hoc non consulatur, debent enim securiori modo procedere, & citata

parte, vt exigit ius naturale. Videatur Clementina *Pastoralis*, *de re Iudic.*

Debent tamen habere Secretarium, aut Notarium, vel saltem duos testes, & isti possunt supplere vices Notarij, qui debent dare Iuramentum fidelitatis. *Felin.num.* 14. *de fidelit. Instrument.* & alij. In Caussis autem læuibus non sunt necessarij.

De Inquisitione particulari.

CAP. V.

INquisitio particularis est Inuestigatio de certa, & determinata persona de crimine Commisso præcedente infamia de illo, *Vt ex Cap. qualitèr, & quando de accusat.* Infamia enim supplet vices accusatoris, & debet esse in maiori parte Communitatis, vel Conuentus, licet probabiliter Auctor: graues doceant sufficere, si Testes dicant,

cant, se publicè tale crimen de aliquo audiuisse, & ità obseruatur communiter, vt dicit *Clarus quest. 6. & Lessius lib. 2. de Inst. Cap. 29. dub. 16. n. 144.* Ista tamen infamia debet procedere à personis honestis, & fide dignis, non necessariò de visu, & scientia, sed ex Coniecturis, & indicijs sufficientibus, vel quod ab alijs fide dignis audierint. Sic *Sotus de secret. memb. 2. q. 6. concl. 1. dub. 5.* & communis suspicio maioris partis Communitatis de delicto cum fundamento. Supplet pro infamia. *Nauarr. num. 95. in rubric. de Iudicijs.*

Maior tamen infamia, vel suspicio requiritur in inquisitione contra Prælatos, & Iudices, quam contra particulares personas. *vt in cap. qualitèr, & quandò el. 2. de accusat.* & sic non debent facile admitti denuntiationes contra ipsos, quia sunt positi tamquàm signum ad Sagittam, vt loquitur *Innocent. 3. in cap. Citato.* Vnde

hoc relinquitur prudentiæ superioris maioris. Ergò supposita infamia debet illam saltem duobus Testibus certam facere priusquàm procedat iudicialiter contrà particularem inditiatum, ne Iudex possit culpari de passione aliqua contra ipsum. *Ità Doctores Communi.* licet Miranda velit eximere ab hac certificatione facienda Iudicem ordinar. *q.* 7 *art.* 3. *Conc.* 1. sed securiùs procedet primo modo ne se exponat periculo infamandi subditum non infamatum.

Secundo Inditia sufficiunt pro accusatore, vel pro infamia; Inditium autem est coniectura ex probabilibus, & non necessarijs orta, à quibus potest abesse veritas, sed non verisimilitudo; duplex autem est inditium graue, & leue, graue est illud, de quo semper præsumitur malum, vti si apud occisum inuenitur quis cum gladio recenti sanguine madefacto; leue est illud; ex quo potest præsumi bonum, &

ma-

malum, vel si iuxtà occisum inue-
nitur quis sine gladio, aut cum il-
lo, sed in vagina, & non madefa-
cto sanguine; Quandò ergò deli-
ctum non est manifestum, & delin-
quens, vel reus est occultus, licet
inditia sint grauia non sufficiunt
ad particularem inquisitionem fa-
ciendam. Ità *Nauarrus* Rubrica *de Iudicij n.* 56. Si autem crimen est
manifestum, & inditia sunt grauia
contra aliquem, de illo potest par-
ticul. iudicialiter inquiri, sufficiunt
enim pro infamia, sic *Iulius Clarus lib.* 5. *sentent.* §. *fin. q.* 6. *n.* 9. Vnum
tamen inditium non sufficit, licet
graue, debent saltèm esse duo, &
Testibus probata. vt Communi-
tèr DD. Vnus autèm Testis omni
exceptione maior sufficit ad pro-
bationem delicti *l. à D. Pio ff. de re iudic.* non sufficit autèm ad indicia
firmanda: Grauis autèm est quæst.
inter Doctores. Si quando crimen
est notum, & non sunt inditia,
contra aliquem possit Prælatus
inquirere de illo. *Sotus*, & *Caie-*

ta-

tanus negant; Sed probabiliùs *Villalob. in summ. t. 2. tract. 24. dif. 7. n. 2. Malderus. Valentia, Bannes, & alij multi*; qui asserunt posse, ob bonum public. inquirere non de aliquo particulari, sed in generali, & in hoc Casu quilibet Testis debet deponere, & reuelare reum, etiam si occultum, & directè Iudici respondere; sic *Miranda cum Aragone*.

Inditia autem si non sunt grauia, nec præcesserit infamia Rei, licet delictum sit manifestum, non sufficiunt, vt Prælatus possit inquirere iudicialit. contra particularem indiciatum. Si verò præcesserit semiprobata infamia, & adsint duo inditia licet leuia contra particul. sufficient pro valore infamiæ, vt de illo nominatim inquirat. Ita *Sotus de secret. memb. 2. q. 6. in fine*.

Tertio, Vt Prælatus procedat contra aliquem in particulari non sufficit semiplena probatio si crimen est occultum, & similiter reus

ex

ex cap. Inquisitionis de accusat. §. tertiæ dubit. Hoc tamen intelligitur, quando non præcessit infamia, aut accusator, seù supplens accusatorem; si verò crimen est manifestum, & de reo est semiplena probatio sufficiet, vt Iudex de illo nominatim inquirat, vti, si adsit occisus, & vnus testis omni exceptione maior deponat se vidisse Petrum ipsum occidentem, & iuret, sufficiet, vt de Petro inquirat, *Sic. Miranda. q. 7. ar. 5. concl.* 2. Si verò Iudex procedat via accusationis, & non infamiæ sufficit semiplena probatio, etiam si delictum sit occultum, vt contra accusatum procedat, *Ità DD. communitèr.*

Quarto potest Iudex procedere nominatim contrà delinquentem licet non præcesserit infamia, modò adsit vnus Testis, quando delictum est perniciosum toti Reipub. vt hæresis, læsæ Maiestatis traditio, & peccatum nefandum, & similia, etiamsi crimen sit occultum, vel etiam quando debet inquiri, de

oc-

occisione Episcopi, vel Prælati; In his casibus lex *dispensat. DD. communiter*.

Quinto, Eodem modo potest inquirere, quandò delictum est in præiudicium tertij, etiamsi non præcesserit infamia, vt si vnus velit occidere alium, lex enim vult quod præcedat infamia, quandò crimen redundat in præiuditium committentis illud, non quando est contra bonum publicum, vel tertij *Sotus de secret. q. 6. concl. 3. in 6. casu*.

Sexto, Eodem modo absque præcedenti infamia, si inquirendo contra accusatum, inueniat quod accusans sit falsarius, potest contra ipsum inquirere, sicuti contra periurantem, aut falsam scripturam exhibentem, & ipsus punire; *l. 1. c. de Calumniat.*

Septimo, Eodem modò potest inquirere, quandò in inquisitione generali aliquis reuelet crimen occultum de aliquo, aut si fraternè correctus aliquis sit contumax,

&

& obstinatus, talis enim obstinatio, vt dictum est supra, gerit vices accusatoris.

Similiter quando in Iudicio aliquis denuntiatur tamquam reus, & si non via accusationis, vt dicetur inferius.

Octauo, Potest etiàm inquirere nominatìm absq. infamia, quando inquisitio non est ad finem puniendi, sed tantùm corrigendi delinquentes, aut auferendi occasiones criminum, *Sic Nauarrus in Rubrica de Iudit. n. 92. Vt DD. Communiter docent.*

Nono, Literæ Scriptæ Prælato absquè nomine scribentis nullam habent vim in Iuditiò, nec virtute ipsarum potest contra particularem inquirere, benè potest in generali: *cap. Inquisit.§. 3. de accusat.*

Quæ vsque modo sunt notara de inquisitione particulari, sunt secundum rigorem Iuris quæ tamen Prælatus non debet tàm rigorosè obseruare, quia grauissimi Auctores docent posse tuta Conscien-

ſcientia procedere ad inquiſitionem particularem de peccatis occultis etiamſi non præceſſerit infamia. Sic *S. Antoninus 3. par. tit. 9. c. 7. §. 3. verſ. quantum. Silueſter, Bartolus, & alij*, & quod ità ſeruetur in foro Eccleſiaſtico communiter affirmat *Bernardus Diez. in prax. cap. 6. n. 3.* Cum alijs, ſi enim aliter fieret multa crimina, manerent impunita, bonum enim publicum Religionis debet præualere priuati famæ. Tanto magis, quod & ſi Ius poſitiuum hoc mandet ſe conformando iuri diuino, & naturali, hoc tamen poſitiuè non mandat Ius diuinum, vt obſeruat Sotus *de Secreto memb. 2. q. 6. dub. 2. Nauarrus*, Leſſius *&c.*, vt patet in exemplo Acabi pro delicto occulto, & ſine infamia lapidati, ex noſtris etiam Conſtitutionibus, & ex priuileg. Sum. Pontif. habetur, quod Prælati debent procedere in Iuditio. Sola rei veritate inſpecta. Imò ipſe Innocentius 3. *Cap. qualiter, & quando, de accu-*

ſa-

satione loquendo in hac materia subiungit. Hunc tamen ordinem circa Regulares personas non credimus vsquequaque obseruandum quæ (cum causa requirit) facilius, & liberius possint ab administrationibus amoueri: ex quo colligitur, quod si contra Superiores in ipsorum delictis occultis, mandat posse procedi vsque ad depositionem ipsorum etiam non præcedente infamia, multo magis, hoc modo poterit procedi contra Subditos. Concluditur ergo, quod Prælatns postquam medijs fraternæ charitatis nihil profecerit, & timet reincidentiam, debet omninò contrà ipsum iudicialiter procedere, debet enim vnus perire, ne bonus odor Religionis pereat.

Hoc autem modo debet incipi, & dirigi processus.

IN Nomine Domini Anno, mēse die in tali Conuentu, cum Ad. R.P.

R.P.Præp. Generalis,vel Visitator, vel delegatus venerit, & in visitatio:generali,inuenerit clamorosam infamiam, quod talis Religiosus excluso Dei timore hoc, & hoc fecerit,idem P.Generalis, vel Visitator &c. ob bonum publicum, volens contra delinquentem administrare Iustitiam &c. ordine iuridico seruato, me N. declarauit, & creauit Notarium dictæ Causæ, & petito a me Iuramento fidelitatis, quod, & præstiti, mihi mandauit, quod fideliter gererem meum officium, & hoc modo incepit formare hunc processum. In primis. Debet inquirere an in dicto Conuentu sit talis clamorosa infamia, vel grauia indicia testibus probata fidelitatis certa, & si, (quod Deus auuertat)fuerit probandum, quod aliquis Religiosus deliquerit cum muliere nupta, vel bonæ famæ, non debet in processu ponere nomen muleris, sed tantum verbalitèr delinquenti nomen pandere, vt possit suam Causam defendere.

CAP. VI.

DEnuntiatio. Iudicialis est: Nunciatio siuè manifestatio criminis, siuè delinquentis, facta legitimo Prælato, tamquàm Iudici, vt delicta puniat, secundum Iuris Regularis, & Ordinis statuta: Differt denunciatio, ab accusatione, quod accusatio fit ab eo, qui crimen manifestat Iudici, & tanquam actor exigit ab ipso pœnam criminis; denuntiatio autem est ab eo, qui tantum Iudici manifestat crimen, vt inquirat de eo, & hoc modo, secundum aliquos potest Iudex denuntiantem admittere pro teste, non verò accusantem. *Ità* Nauarrus *in manu. Cap.* 25. *n.* 33. *Lessius lib.* 2. *de Iust.Cap.* 30. *dub.* 4. *n.* 29.

Securius tamèn est, ipsum non admittere, si est denuntiator iudicialis, & securè admittendus si est

Euangelicus, ideſt ſecretus. *Ità Sotus de ſecreto memb. 2. q.4.* In denuntiatione non obligatur Iudex imponere delinquenti totam pœnam legis, ſicut obligatur in accuſatione; ſicuti etiam non ità debet punire denuntiantem, qui crimen non probat, ſicut accuſantem, qui ſimiliter non probat crimen, vt Doctores communitèr; ſecus, ſi denunciator ipſe præſentet teſtes, & ſollicitet Iudicem ad infligendam pœnam, talis enim cenſendus eſt tamquam accuſator. *Vt Bartolus in l. per hanc c. de tempor.& repara. appellat.* In Viſitatio. Generali nemò obligatur accuſare, vel denuntiare Prælato delinquentem iam emendatum, ſed ſolummodò tenentur deponere, vt teſtes, veritatem, ſi legitimè à Prælato fuerint requiſiti. Si verò crimina fuerunt publica, etiam ſi emendata debent denunciari, vt ſcandalo ſatisfiat, *Ità S. Thom. 2. 2. q. 33. art.7.* Nullus tamen obligatur denunciare crimen iudicia-

li-

litèr, quòd non poteſt probare, imò eſt peccatum mortale, vt probat *Nauarrus in cap. Inter verba concl. 6.* In Viſitatione Generali, quando Prælatus mandat ſub præcep. obedientiæ, vel pœna excommunicationis latæ Sententiæ, peccat mortaliter, qui non reuelat, etiam tranſacto termino poſito à Prælato. *Ita Nauar. in manu.cap. 25. n.46.* Criminoſi tamèn & perſeuerates publicè in ſuis criminibus, denunciantes aliquem, non admittuntur, quia non cenſentur hoc facere bono Zelo: *Ità Cap. cum dilectus de accuſat;* Similiter nominatim excommunicati; nec illi, qui prius fraternè non correxerunt delinquentem, niſi aliqua iuſta Cauſa illos excuſet, quam debent exponere *cap. cum dilectus, & cap. 2. de accuſat.* Neque Conſpiratores, de quibus dicetur infra *cap. 13.*

Qui iudicialitèr denunciat Prælato, debet etiam exhibere ſuos Teſtes, niſi ad ſit publica infamia:

ne

ne Prælatus interroget neſcientem crimen, forſitan falſum præiudicio denuntiati.

Et ideò Prælati attentè debent conſiderare qualitatem denuntiantis, denuntiati, & teſtium, ne innocentem infament; ſi enim dubitant, àn aliqua paſſione fuerit facta denuntiatio poſſunt denunciationem repellere. Vt in *Iure cap. Repellantur de accuſatione, &* ſpecialitèr ſemper ſunt ſuſpectæ denunciationes ſubditorum Contra ſuos Prælatos, maximè ſi iſti ſunt Zelantes, & rigoroſi, de quibus notat. *Innocent. 3. in cap. qualitèr, & quandò el. 2. de accuſat.* Poſiti ſunt quaſi ſignum ad ſagittam.

Denunciator, qui tanquam actor ſollicitat Prælatum ad inquiſitionem, vel accuſator, qui pœnam ſollicitat, & non probant crimen, deberent ſubire pœnam talionis, & licet iſta non ſit in vſu, ſaltem priuantur omni officio, & beneficio quoad vſquè probent ſuam innocentiam; Denunciator

ta-

tamen, qui non est simul actor, dummodò iudicialiter denuntiet, debet puniri pœna arbitraria, licet non tam graui, sicut accusator, qui non probat. Bartolus tamen vult præsumi calumniator, quilibet denuncians, qui non probat, & qui tantum probat denunciationem semiplenè, debet puniri, ac si nulla esset probatio, vt habet ex *Cap. Vt circa de electione ver. Contra non bene probantes, c. 2. de calumniatis*. Vbi etiam ponitur pœna ipsorum. Pœna autem, quæ datur denuntianti, qui plenariè non probat, debet statim exequi, licet in sententia debeat Iudex concedere tempus, in quo possit probare, quod non denunciauerit tamquàm calumniator, vt colligitur *ex Cap. 2. de calumniat.* & si hoc probauerit, cessabit pœna; probatio autem suæ innocentiæ debet fieri duobus, aut tribus testibus, qui iuramento deponant, se credere talem non processisse in denuntiatione calumniose, vtpotè

bonæ opinionis Religiosus communiter DD.

Aliquos tamen Casus ponunt Auctores, in quibus denunciator, & accusator non præsumuntur calumniatores, *Felinus cap. 2. de calumniat.* & alij.

Primo quando denuntiatio agitur de grauissimis criminibus, vt est falsas condere monetas &c. ne de talibus deficiant accusatores *l. 1. cap. de falsa moneta.*

Secundo, quando accusatus, vel denunciatus de illo crimine patiebatur infamiam *l. miles §. mulier ff. de adult.*

Tertio, quando accusator, seù denunciator à fide dignis crimen audiuit *Text. in cap. Inquisitionis de sent. excomm.*

Quarto, quando Testes denuncianti promiserunt deponere crimen, & posteà noluerunt per *Glossam in cap. Paulnm 2. q. 3.* Panormitanus tamen docet, quod & si lex in istis Casibus tollat per sumptionem à denunciatione, &

ac-

accuſatione Iudex tamen ex officio debet inquirere an fuerit calumnia, & probata ipſos punire.

Aliqui Doctores docent, quod Prælatus non poſſit procedere in denuntiatione contra particular., niſi præcedat infamia, vt *Nauarr. in Rubr de Iudic. n.* 95. & alij; tamen ſecuriùs eſt pro bono Communi, quod Prælatus acceptata denuntiatione attentis requiſitis circumſtantijs, quod poſſit procedere, ſic *Leſſius lib.* 2. *de Iuſtitia cap.* 29. *dub.* 15. *n.* 136., & alij omnes enim Iuriſperiti docent, quod denuntiatio iuridica aperit viam ad inquiſitionem, alioquin non eſſet neceſſaria denuntiatio, quando ſine infamia non poſſet procedere, cum per ſolam infamiam poſſit.

Tandem ſi denuntians, vel accuſans in ſcripto præſentauerit Iudici denuntiationem, vel accuſationem hanc debet ponere in principio proceſſus firmatam ab ipſo, & à Iudices & Secretario.

De accuſatione Iuridica, & rigoroſa.

CAP. VII.

ACcuſatio eſt delatio rei de crimine ad vindictam publicam libello facta ſic *Sylueſter ex Azorio*, & iſta debet præſentari expoſito nomine accuſati, crimine, loco, & tempore, & quod accuſans non mouetur animo calumniandi, ſed Zelo Iuſtitiæ *l. libellorum ff. de accuſatione*. Nec poteſt fieri proceſſus, niſi præcedat accuſatio, vel aliquid quod ſuppleat vices ipſius, vt ſupra dictum eſt *Cap. 4.*

In proprijs offenſis nullus tenetur accuſare, cum ſit actus virtutis illas ſuſtinere, benè tamen offenſus poteſt illas denuntiare Prælato tamquam Patri, vt procuret emendationem offendentis. Licitum eſt tamen accuſare, ſecluſo odio, vel rancore, vt iuſtitia, &

pu-

punitio delictorum habeant suum locum: *Cap. si is qui 23. q. 3. Cap. si quis Contristatus dub. 90.*, licet sit difficile, quod non interueniat vindicta.

Quando delictum est contra bonum publicum, & potest probari, quisque tenetur accusare, sub pœna peccati mortalis: Si tamen quis putat solam denuntiationem sufficere ad emendationem criminis, non erit necessaria accusatio. *Sotus de Iust. & Iur. lib. 5.*

Quandò est contra proximum, vt si Petrus velit occidere Paulum, nec putat sufficere correctionem, vel denuntiationem extraiudicialem, vt Petrus se corrigat; Sciens tenetur sub pœna peccati mortalis, vel Paulum admonere, si sufficit; quia bonum innocentis est maioris ponderis, quam fama delinquentis licet secrete. *Ita D. Th. 2. 2. q. 33. art. 7.* & communiter.

Prohibentur accusare inter Re-

ligiosos, illi qui per sententiam fuerunt declarati incapaces, qui tanquàm falsos testes fuerunt conuicti, & declarati, qui detinentur in Carceribus, & puniti pro aliquo infami delicto, vsquè dum durat eorum carceratio, & infamia *l.* 11. *tamen omnes ff. de accusatione*. Isti tamèn in criminibus contra bonum publicum, & Rempublicam poterunt audiri etiam, iudicialiter, vt supra dictum est. Prælati habent auctoritatem Consideratis circumstantijs iustis, vel iniustis, accusationes repellendi; & etiam admissas, si inueniant defectuosas, possunt retinere actus factos, sicut poterunt illas non, admittere: si autem accusatio fuerit iusta, & ob bonum publicum, vel particulare, non possunt ipsas repellere, nisi casu, quo ob præeminentiam personæ accusatæ timeatur sedditio, aut graue damnum publico. Sic *Aragon.* 2. 2. *q.* 68. *art.* 5; *& Miranda. q.* 15. *art* 9.

Quando accusator non probat cri-

crimen , licet non ſit in vſu pæna talionis inſtituta à S. Damaſo Papa niſi in teſte, qui falſum iurauit in cauſa Capitali, & mortis, vt ex l. vltima Tauri; tamen Prælatus ſecurè debet punire dictum accuſatorem, niſi in accuſatione dixerit, quod de crimine ſit publica infamia, licet poſtea probata infamia, non probetur crimen. *Ità Bartolus in l. cum quidam §. quod dicitur ff. de acquirenda hæred.* forma autèm accuſationis eſt hæc. Quod tali die &c. apparuit antè talem Prælatum N. talis Religioſus N; & accuſauit Religioſum talem N. de tali, & tali crimine, petendo Iuſtitiam, & hoc cum Iuramento affirmat, & citat tales & tales Teſtes N.N., & dicit, quod de hoc ſit publicainfamia, quam petit à Prælato probari, &c.

De Informatione Summaria.

CAP. VIII.

ANtequàm deueniat Prælatus ad Summariam Informanem debet priùs benè capere delictum & si est facti permanentis, vt mors vel vulneratio, debet priùs visitare mortuum, vel vulneratum si adest; si verò sit facti transeuntis, vt fornicatio, vel iniuria &c. immediatè debet incipere informationem, sic Cap. quia propter de elect. *Cap. venerabili, vbi glos. de testibus*.

Si procesſus fiat de officio, & per viam particularis inquisitionis in capite ipsius ponatur actus, vel publicæ infamiæ, vel accusationis, vel denuntiationis factæ coram Prælato per Notarium, notando annum, mensem, & diem, & testes depositos cum omnibus expositis circumstantijs, ex quibus

bus desumatur Interrogatorium faciendum, quod tali modo à Notario debet ordinari: In tali Conuentu, anno, Mense, & die R.P. Visitator, aut &c., vt veritas innotescat d. Causæ, quæ procedit per viam inquisitionis particularìs, aut denunciationis, vel accusationis, factæ per talem religiosum N., & quod intendat facere iustitiam de tali delicto, mandauit coram se comparare talis Religiosus N; qui est vnus ex Testibus citatis, & ab ipso accepto iuramento in forma iuris, dicendi veritatem, quod, & fecit, interrogatus &c. respondit &c. Si procedatur per viam inquisitionis particularis, prius verificetur infamia delicti, & Testes citati prius faciant iuramentum veritatem promendi, absque enim Iuramento tactis sacrosanctis Euangelijs iuridicè non valet depositio, vt *l. Testium C. de Testi.* Et etiamsi Nicolaus V. vt supra dictum est *Cap.* 4. Concesserit Prælatis Religiosorum quod

possint absque tali iuramento, securius est vti, & in casu quo indigeant depositione alicuius sæcularis, qui non potest ab ipso obligari ad Iuramentum, mittat ad ipsum duos probatos Religiosos, quibus talis sæcularis amicabiliter referat, quod sentit, quod postea ipsi iuramento deponant, & talis depositio valebit pro iurata assertione sæcularis, vt docet *Ouandus in 4. dist. 19. pag. 785.* prudentèr tamèn Consideret Prælatus an talis sæcularis passione moueatur, vel non, in sua assertione.

Ipsemet Prælatus debet examinare testes, nec potest alijs committere *l. 3. §. diuers. ff. de Testibus*, vt obseruet testes deponentes, an metu, vel odio deponant: Causa tamèn infirmitatis ipsius Prælati, vel absentiæ testium potest Prælatus alijs probis viris committere examen, quæ commissio debet constare in Processu: Interrogatio autem debet fieri secun-

cundum ordinem querelæ, & probatæ infamiæ: & prima Interrogatio debet esse an testis cognoscat partes accusantes, & accusati *l. cum Causam de testibus*; Secunda Interrogatio secundum leges generales, si testis sit consanguineus, vel inimicus accusati, & cuius ætatis sit, deniquè ad Interrogationes delicti, circa substantiam, circà modum, tempus,& locum, an sit testis de visu, vel auditu,an fuerint alij præsentes, & qui possunt debent examinari, vt constet an concordent in depositione, & an sint, alij qui habeant notitiam dicti delicti,& depositiones verbis prolatæ à Testibus, ijsdem verbis debent scribi, à Notario, qui debet Ipsas testi legere, vt constet de fidelitate ipsius, & vt possit si vult aliquid addere, vel emendare, & in fine ipse Iudex, Testis, & Notarius debet subscribere, & si nescit scribere, saltem debet formare crucem propria manu; Prælatus autem, ante quam testem

expediat, debet ab ipſo accipere, Iuramentum de ſecreto ſeruando de his omnibus, in quibus fuit interrogatus, vel reſpondit, aliter erit punitus, non ſeruando, tamquàm periurus. *Ità per Speculator. tit. de teſtib. n. 3.*, vt ſic euitentur confabulationes & conuentiones Teſtium puniendus etiam pœna arbitraria, vt *l. qui Fuſo. vbi gloſa ff. de Teſtibus*.

De reo, & ipſius verbali citatione, vel reali, in Carceribus.

CAP. IX.

FActa informatione Summaria delicti, debet Prælatus immediatè antè ſe citare reum, niſi ob grauitatem delicti fuerit anteà poſitus in Carceribus. Vt ex *Clementina Paſtoralis §. Cæterum de re iudicata*. Iſta citatio ad Carceres eſt eſſentialis in Iudicio, & fit, vt

aſ-

affecuretur Reus dum tractatur ipsius Causa, dupliciter autem potest fieri, ista citatio realis quando facta informatione Summaria immediatè mandatur in Carcerē, & de tali mandato fit actus in processu per Notarium, in quo etiam deputatur à Prælato laicus tanquàm custos carceris, cui sub pœna excommunicationis mandatur, vt Reum in illa custodiat: alia citatio est verbalis, quando scilicet Prælatus citat prius reum ante se, & ab ipso accipit confessionem delicti, interim verbaliter deputatus carceribus, in quibus non potest Reus compedibus, & catenis constringi, nisi ob defectum securitatis carceris timeatur ipsius fuga, aliter esset peccatum mortale Carcer enim inter Religiosos non est nisi ad securitatem personæ, vt ex *l. 1. c. de custodia Reorum*: Licet etiam pro pœna delicti possit Prælatus Reum condemnare ad Carcerem. *Vt Cap. quamuis de pœnis lib. 6.*, & istā

ista tunc poterit esse pœnosa, & molesta.

Secundum ius commune non potest fieri incarceratio, nisi timeatur fuga delinquentis, aut grauitas delicti hoc petat, & inter Religiosos, standum est Statutis Religionis, vt dicetur infra. Prælatus potest mittere ad Carcerem Reum post Summariam informationem, & plusquam semiplenè constet ipsius delictum. *Farinaccius q. 7. n. 112.* Similiter, quando ad aures Prælati peruenit aliqua notitia, quod Religiosus delinquens velit fugam capere, potest etiam antè Summariam delicti ipsius informationem in Carcerem mittere; Non pœnæ festinatione, sed præueniendi periculi Causa, vt dicit *Vulpianus l. 6. §. hi autem ff. de iniusto rupto.* Sicuti etiam ministri iustitiæ possunt ducere ad Carceres Reum quando ipsum infraganti crimine inueniunt: Sicut è contra incurrunt Prælati excommunicationem,

quan-

quando ſine Cauſa mittant Religioſum in carcerem, vt docet Iulius Clarus *d. q.* 28. Si tamen inuenerint delictum notorium, cui eſt impoſita pœna carceris, ſicuti eſt de Apoſtaſia, poterunt antè Summariam informationem in carcerem mittere, quia propter euidentiam delicti poſſunt ferre ſententiam abſque ordine iudiciali. Vt *ex cap. euidentia de accuſatione cap. manifeſta* 2. *q.* 1. Si autem in multis caſibus licitum eſt ſæcularibus Reis fugere ex Carceribus de quibus loquitur *Sotus lib.* 5. *de Iuſtit. & Iure. q. 6. art.* 4. tamen Religioſis nunquam eſt licitum, quia propter Deum ſua propria voluntate ſe priuarunt, *ſic Caietanus* 2.2 *q.* 69. *ar.* 4. *in ſolut. ad* 2. & alij, & per antiquum ius tales fugientes ad mortem erant condemnati. ſi erant ſæculares. *l.* 1. *ff. de effract. Carcer.*, vel graui pœna arbitraria ſecundùm qualitatem perſonæ, ſicuti modo eſt in vſu; Ita Religioſi fugientes præ-

ter

rer pœnam delicti, aliqua graui pœna arbitraria sunt plectendi.

De Confessione Rei in Iudicio.

CAP. X.

CItato Reo verbaliter, & posito in Carcere, si necessitas, aut grauitas delicti hoc requirat, & timeatur fuga, non permittatur, vt ei aliquis loquatur; sed Prælatus cum suo Notario ad ipsum accedat, & benignè salutato Reo, ab ipso exigat iuramentum dicendi veritatem, & posteà interroget ipsum de nomine, Patria, & ætate, & quo anno, & die fecerit professionem solemnem, deindè an sciat Causam, propter quam sit inclusus in carcere, denique pergat ad intertogationem circa delictum secundùm ordinem depositionis factæ à Testibus in Summaria informatio-

tione, & hæc omnia ſcribat Notarius. Aduertat autem Prælatus, quod antequam incipiat ſupradictam interrogationem debet per Notarium intimare ipſi Reo factam informationem Summariam ſui delicti cum requiſitis teſtibus ſuppreſsis tamen nominibus, vt ſciat Reus, quod Iudex iuridicè interroget, & quod ipſe ſit obligatus reſpondere veritatem, aliter poſſet delictum occultare, vt Doctores communiter, *cum Soto, Nauarro, Leſſio, & Alderete de Religioſa diſciplin. lib.* 2. *c.* 4. *n.*7. cum vnuſquiſque habeat ius ad propriam famam, niſi, vt dictum eſt, obligetur iuridicè. *Vide Dianam* 2. *par. trac.* 5. *miſcel. reſol.* 91.

Iuridicè autèm non interrogat Prælatus, niſi Reus ſit ipſi ſubiectus, & niſi prius habuerit ſemiplenam probationem ipſius delicti per Teſtes, aut per vnum teſtem oculatum omni exceptione maiorem; Etiàm iuridicè interrogat

Præ-

Prælatus, quando accepta denunciatione fraterna tamquàm Patri de delicto, quod posset testibus probare, & ab ipso admonito Reo Paternè, ipse Reus persistit negando delictum, tunc ipsius obstinatio, gerens vicem accusatoris, dat ius Prælato interrogandi iuridicè, & reus erit obligatus ad veritatem dicendam *Sotus de Iustit., & Iur. lib. 5. q. 6. art. 2. concl. 4.*

Vt autem reus possit condemnari requiritur ipsius iuridica confessio, licet ipsius extraiudicialis confessio sufficiat ad ipsum torquendum; & confessio debet esse clara, & distincta, alitèr generalis, & æquiuoca nihil probat *l. Certum ff. de confessis.* Insuper debet esse verisimilis secundum acta processus *l. 1. §. Diuus Seuerus ff. de quæstion.* Nec debet esse facta errore linguæ, aliter potest reuocari. *Vt Farinac. tom. 3. de Reo conuicto, & confesso q. 81. ar. 316.* Debet esse spontanea, & libera, &

& ità illa, quæ ſit in tormentis, non valet, niſi poſteà ratificetur. Neque illa quæ præcibus, & ſuaſione Iudicis fit, cum ficta promiſſione ipſum liberandi *l. 1. ff. de dolo, & l. ff. quod metus Cauſa*.

Reus conuictus, vel infamatus de vno crimine non poteſt interrogari de alio crimine occulto, de quo non ſit infamia. *cap. Cum oporteat de accuſatione*; Si verò crimen conuictum ſit ſufficiens inditium, occulti criminis, benè poterit interrogari; ſicuti ſi infamatus de adulterio, eodem tempore appareret mortuus in lecto manibus adulteræ, benè poſſet adulter interrogari de illo homicidio. Similiter ſi habet connexionem cum occulto crimine E. G. infamatus de inhoneſta amicitia cum muliere, poteſt interrogari an illam deflorauerit, quia vnum crimen in his Caſibus, eſt ſufficiens inditium alterius. *Miranda queſt. 19. ar. 10. Concl. 2.*

Reus conuictus, & confeſſus de

vno

vno crimine non poteſt interrogari de ſuis complicibus in eodem crimine, ſi non fuerint priùs defamati de eodem, excepto crimine leſæ Maieſtatis humanæ, & diuinæ, conſpiratione contra Rempublicam, & Prælatum. Simonia, Sacrilegio, falſificatione monetæ, aſſaſſinio, prædatione in vijs, & criminibus, quæ ſine complice committi non poſſunt, vt Sodomia, vel quæ ſunt contra Religionem, vt fornicatio, & conſuetudo detrahendi, vel quæ ſunt contra bonum particulare, vt eſt conuentio alium occidendi, aut vulnerandi, aut bonis ſpoliandi, in quibus omnibus poteſt interrogari de complicibus, etiamſi non fuerint defamati, quia bonum publicum, vel particulare innocentis præponitur famæ delinquentis Alderete *lib.*1. *Cap.*11. *n.*14. *Farinaccius in praxi tom.* 2. *q.* 43. *art.* 1. & alij, in quibus tamen poteſt intetrogatus de Complicibus vti æquiuocatione; & ſi

ve-

veritatem fateretur in casibus non licitis interrogandi, eius depositio non dat Ius contrà complicem. Ità Doctores, vt supra.

S. Thomas, & Thomistæ docent; quod Reus iuridice interrogatus debet ad interrogationes directè vera respondere, etiam si sciat ex sua confessione secuturam sententiam suæ mortis, quia Iudex, vt superior iustè mandat, & Reus tenetur obedire, aliter sequeretur, quod posset dari bellum ex vtraque parte iustum quod est absurdum: Contrarium tamèn tenet Scotus, fundans suam sententiam in illud *Deuter. Cap.* 17. vbi scrip. dicit. In ore duorum, aut trium testium peribit, qui interficietur, nemo occidatur, vno contra se dicente testimonium, ex quo sequutum est prouerbium. Dictum vnius dictum nullius, & quod possit Reus vti æquiuocatione, dummodò non sit conuictus, sperans propriam libertatem, tenent *Filiuc. tom.* 2. *tract.* 40.

num.

n. 266. *Io. Valerus Villalobos*, & alij multi. Et hæc ſententia videtur probabilior in Cauſis, in quibus timeatur grauiſſima pœna, vt eſt inter Religioſos, perpetuus carcer condemnatio ad triremes expulſio ab Ordine, ſiue grauiſſima infamia; natura enim hoc dictat, vt quilibet defendat ſe ipſum quandiù poſſit, & ſi lex humana non obligat quando eſt grauis Cauſa in contrarium, quarè obligabit præceptum Iudicis! nec eſt inconueniens dari iuſtum bellum ex vtraque parte, ſicut in alijs Cauſis poteſt eſſe iuſtitia ex vtraque parte E. G. Dominus iuſtè poteſt mandare ſeruo ne fugiat, & ſecurus poteſt iuſte fugere, vt habeat libertatem, Iudex iuſtè præcipit Reo condemnato ad mortem ne fugiat, & Reus iuſtè poteſt fugere, vt vitam conſeruet; ità in noſtro caſu, Iudex iuſtè mandat dicere veritatem, & Reus iuſtè poteſt vti æquiuocatione vt ipſam occultet.

Pa-

Patres Miranda *queſt.* 19. *ar.* 1. *&* *Alderete lib.* 1. *c.* 11. *n.* 17. *&* 18. dicunt quod ſi detentus ſit minor vigintiquinque annorum, debet ipſi dari curator, ſiuè Procurator, qui ipſum defendat, & ſi non datur non valet ipſius confeſſio *l. cum*, *& minores c. ſi aduerſus rem iudicatam*. Inter Religioſos, et ſi hoc non obliget, tamen debet Prælatus Reo offerre Curatorem, ſeu aduocatum quemcumque Reus voluerit, qui ſit Religioſus, vt *ex Clement. Religioſus de procurat.* & Notarius debet ſcribere in Proceſſu, oblationem factam à Iudice, nominationem perſonæ factam à Reo, & acceptationem ab ipſo Religioſo procuratore.

Facta confeſſione ab ipſo Reo, modo, quo dictum eſt. Prælatus debet ipſi notificare quid ex ipſa, et depoſitionibus Teſtium reſultet contra ipſum, & ipſi terminum aſſignare, in quo poſſit ſe defendere teſtes citando pro ſe, qui vt moris eſt iurent, & Procura-

ra-

rator ipſius in teſtium depoſitionibus aſſiſtet, vt poſſit ipſum defendere, ſi valet, pro qua defenſione debet habere copiam proceſſus; ſuppreſſis tamen nominibus Teſtium in rebus leuibus, non autèm in grauioribus, vt dicetur *Cap.* 14. & de his omnibus Notarins debet actus Scribere, & acceptatam procurationem, curare vt Procurator ſubſcribat, die, & menſe, quo fuerit facta, & ipſemet Notarius ſubſcribendo.

De Notificatione facienda Reo de his, quæ contra ipſum reſultant in proceſſu.

CAP. XI.

ISta notificatio non poteſt relinqui etiam ſi Reus ſit faſſus, quia ex ſuis reſponſionibus poteſt multa dicere, quæ minuent culpam & pœnam. *Vt ex Cap. quali-*

liter, & quandò el. 2. *de accusat.* & ex Clement. *sæpè de verb. Significat.*

In Causis minoris ponderis, & in quibus non debet dari pœna Carceris, aut priuationis officiorum, posşũt Prçlati terminata informatione summaria, & citato Reo, ipsi notificare quid contra ipsum resultet, absque ipsius confessione. Et de hoc assignat rationes *F. Ioseph de S. Maria in suo Tribunali tract.* 4. *cap.* 1. *§.* 5. Mandatur enim à Prælatis in virtute Sanctæ obedientiæ Reo, vt veritatem fateatur, & ideò eius responsio cum sit virtualis confessio, illa non erit necessaria.

Aduerti tamen debet, quod notificationes non debent fieri in genere E. G. quod sit detractor, vel superbus, sed debent fieri in specie, quia in genere prohibentur *l. libellorum ff. de accusat. & l. Prætor ff. de injurijs*, cum Reus non possit respondere, nisi cum generali negatione, quæ est improbabilis.

Debet etiam Prælatus dare terminum Reo, vt poſſit cōpetenter reſpondere ad grauamina contra ſe facta, & notificata, aliter poſſet appellare de inſufficientia temporis, ſi non eſſet competens, ſicut appellarunt de vno Legato Apoſtolico ad Pontificem illi Religioſi, de quibus in *Cap. 2. de dilationibus*. Quia terminum ſibi nimis breue peremptorium ſtatuit; & ideò *Cap. hortamur 3. q.9.* mandatur Iudicibus: *Competentem legibus, & veritati terminum detis* nimis longum, nec debet concedere, quia eſt in præiudicium Iuſtitiæ.

In fine autem notificationis grauaminum debet Prælatus præcipere Reo in virtute Sanctæ obedientiæ, vt ipſam recipiat, & in termino tanti temporis reſpondeat clarè, & directè; Notarius autem notet in proceſſu Actum, diem, & Menſem, ſubſcribat, deindè reſponſiones, & defenſiones Rei.

De

De Probationibus, & quantum ponderis habeant Confessio Rei, euidentia facti, præsumptiones, & de ratificatione Testium.

CAP. XII.

VAldè necessaria est probatio, quia sine illa non datur verum iuditium; à multis autem desumitur iudicialis probatio. Primo à depositione Testium, Secundo à confessione Rei. Tertio ab euidentia Facti. Quarto à scripturis. Quinto a præsumptione, et inditijs; ex quibus potest desumi, aut plena, aut semiplena probatio. Plena est quando Iudex ex illa habet plenam notitiam veritatis; semiplena autem est illa, ex qua trahitur notitia, sed cum aliqua dubietate veritatis, & in primis loquendo de probatione Testium. Si Reus præsentet testes quoad aliquem articulum

in ſui defenſionem, & determinat interrogatorium eis faciendum, ſecundùm illud debent examinari ſicuti ſuperiùs dictum eſt de informatione Summaria; ſed ſi Reus, vel Procurator ipſius non dat interrogatorium, ipſe Prælatus tamquàm Pater communis debet ipſum facere, & aduertant Prælati, quod omnes exhibitos teſtes debent examinare, ſunt enim de eſſentia iuditij, immò nec Reus poteſt renuntiare Teſtibus in ſui fauorem exhibitis, maximè ſi eſt in cauſa criminali. *Vbertus in praxi Inquiſit. ver. defenſiones §. nota etiàm*. Imò ſi Prælatus aduerteret, quod Reus, ſeù ipſius Procurator aliquid relinqueret, quod præſtaret ad ſui defenſionem, tamquam Pater extraiudicialiter poteſt monere, & aduertere.

Si Reus, vel denuntians præſentaret Teſtem in alio Conuentu morantem, Prælatus debet committere Prælato, aut Superiori illius Conuentus, ipſique mittere in-

interrogatorium, vt secundùm tenorem illius accipiat, & remittat depositionem subscriptam ab ipso, eo Teste iurante, &c.

Testes qui cum iuramento deposuerunt in Summaria informatione necesse est, vt iterùm deponant in pleuario Iuditio, aut saltem Notarius legat coram ipsis ipsorum depositiones, quas confirment; aliter essent nullæ, illæ factæ, antè Citationem Rei secundùm ius, *Cap. veniens el. 2. de testibus & l. si quando tit. eod.* & est sententia communis Doctorum, quam debemus obseruare etiam in Iuditio plano Religiosorum, cum sit secundum ius naturale examinare testes citata parte. *Farinaccius tom. de testibus q. 72. cap. 2.*, quia in virtute solius summariæ informationis Reus, nec potest torqueri, & sufficit tantum, vt possit Reus citari. Imò si aduerteret, aut dubitaret, quod inter testes esset aliqua conspiratio contra Reum, non sufficerer rati-

ficatio ipſorum, ſed deberet iterum exactè examinare etiam circa circumſtantias, & tempus,& ſi Procurator Rei vellet eſſe præſens, poſſet permittere. In ratificatione autem, ſi Teſtis vult aliquid addere, aut Iudex interrogare, Notarius addet, ad talem articulum, additum, reſpondit ità, & ita, ſubſcribendo ſuum nomen, ſub quo ſimul ſubſcribat Prælatus, & Notarius. Verùm tamen eſt quod *fr. Ioſeph à S. Maria tract.* 4. *c.* 10. §. 3. *Villalobos* 2. *par. tract.* 17. *difficul.* 7. *n.* 5. abſolutè docent, quod inter Religioſos non ſit neceſſaria iſta ratificatio teſtium, ſed pro ſecuritate proceſſus melius eſt ratificare.

Probatio plenaria tam in Ciuili, quàm in criminali negotio fit ſufficientèr per dùos Teſtes omni exceptione maiores, *vt ex Cap. in omni negatio, & cap. licet vniuerſis de teſtibus*; Teſtis autèm omni exceptione maior eſt ille, cui ex vlla parte non poteſt minui fides,

Vt ex Gloſa Ver. Maiores, in cap. 1. *de conſanguin. & affinit.* & ideò cum vno ſolo teſte etiam ſi ſit gradu, & qualitate fide digniſſimus, non ſit ſufficiens probatio, Numerorum *cap.* 35. ad vnius teſtimonium nullus condemnabitur, & etiam ſi Ius *in cap. Præſul.* 2. *quæſt.* 5. *in Cauſis* Contra Clericos, & Prælatos ſeptem Teſtes requirat, Iulius tamen *Clarus apud Leſſium lib.* 2. *de Iuſt. Cap.*30. *dub.* 4. *n.* 27. docet quod in praxi duo tantum ſufficiant.

Vt autem ſint duo neceſſe eſt, quod deponant de eodem facto, aliter eſſent ſingulares *Cap. licet Cap. tam litteris extra de teſtibus*: & vt ſint conteſtes debent conuenire in tempore loco, & ſpecie, delicti, aliter teſtificarent de differentibus actionibus, & nihil probarent; erunt tamen conteſtes ſi conueniant in ſubſtantia, & diſconueniant in aliquo accidentali, quia poteſt hoc ſuccedere ex obliuione. Eſt ſententia Commu-

nis apud *Antonium Gabrielem lib. 7. commun. Contra commun. concl. 4. n.* 15. Imò si Testes in toto conuenirent etiam in verbis, aliquod argumentum esset conspirationis contra reum, & perconsequens suspect. *l. Testium §. ideoquè ff. de Testib.*

Testes qui successiuè per foramen vnus post alium viderent idem delictum, non reputantur singulares, sed contestes, quia testantur eodem actu moraliter continuato. Imò etiam si in differenti tempore viderent dummodò actus delicti sit continuatus: Vt autem testes plenariè probent delictum requiritur, vt aliquo sensu videlicet oculo, aut aure ipsum perceperint *l. sola c. de testibus, Cap. si testes §. solam* 4. *q.* 4., His enim duobus sensibus tantum possunt esse certi alicuius actionis, vndè si deponant testes se audiuisse ab alio, qui delictum vidit, non probant plenariè, vt benè discurrit *Lessius lib.* 2. *c.* 30. *dub.*

4.

4. *n.* 32. etiam si essent multi testes; imò nec sufficerent ad talem præsumptionem, vt propter illam Iudex possit torquere Reum, Sic *Farinaccius de Testib. q. 61. art. 9.* Solummodò testes de auditu probant in Causis Ciuilibus, quando testantur de rebus antiquis, quorum non sit memoria hominum in contrarium *l si arbiter ff. de probat.*, specialiter quando de illa re sit fama inter homines.

Non sufficit, quod testes dicant se scire talem commisisse delictum, nisi declarent quomodo hoc sciant, aliter nihil probant *l. sola.* C. *de Testib.*

Testes singulares multis modis possunt Contingere.

Primo quandò testes se contradicunt, vnus negando, quod alius affirmat, aut affirmant res inter se repugnantes, & in tali casu non merentur fidem, imò essent puniendi.

Secundo quando licet non sint Contrarij insubstantia, tamen di-

ferentem actionem deponunt, qui etiam si singuli sint omni exceptione maiores non causant, nisi semiplenam probationem.

Tertio quando deponunt diuersas actiones, sed quæ habent connexionem inter se, vt si quis dicat, quod viderit Religiosum cum vna fœmina malæ famæ in occulto, & suspecto loco loquentes; alius quod inuicem scribant literas amatorias; alius quod Religiosus det ipsi donaria, quia ista omnia habent connexionem ad eundem finem faciunt plusquam semiplenam probationem in cuius virtute potest Reus torqueri, aut puniri pæna arbitraria. *Baldus Supra Cap. licet Causam, de probat.*

Probantur tamèn plenariæ etiam per Testes singulares illa delicta, quæ aliter non possunt probari, inter Religiosos, vt si diferentes socij alicuius Religiosi deponant tanquam testes oculati de ipsius mala amicitia cum muliere, quando singoli Comitabantur.

Caietanus 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. *& est* communis ſententia.

De iure naturæ ſunt idonei teſtəs omnes, qui habent vſum rationis. Tamen per Ius Canonicum, & ciuile multi declarantur ſuſpecti. Videlicet Inimicus, pauper ſeruus, amens, mente captus, mulier, puer, periurus, infidelis, infamis, amicus, in carcere detentus, domeſticus, aut familiaris accuſatoris, ac denique quicumque haheat aliquid in ſe, quod poſſit parere ſuſpicionem De his omnibus tract. *Miranda in ſuo ordine Iudiciali q.* 17. *ar* 3. *&c.*

Aduertendum tamen eſt, quod quando delicta ſunt difficilis probationis, vt ex: gratia. Furtum, datum venenum, traditio, Simonia, adulterium, & ſimilia, eſt communis opinio DD. quod poſſint admitti teſtes reprobati per Ius. Farinaccius *tract. de Teſtibus q.* 92. Similiter quando delictum fuit commiſsum in tali loco, vel tempore in quo veriſimiliter non

possit adesse copia testium, vt si fuerit factum in monte, in loco secreto, vel de nocte. *vt in cap. fin. de testibus cogend.*, dummodò testes reprobati à Iure non sint inimici Reo, qui non debent habere fidem etiam in istis casibus ex Anton. Gomez. *lib. 3. variar. Cap. 12. num. 21.*

Similiter sunt admittendi testes reprobati, quando se præsentant in defensionem Rei, vt ex Iure, *argum. Text. in l. literas de præsumptionibus*, tamen non habent vim plenæ probationis, & ad arbitrium Iudicis relinquitur ipsorum fides, vt dicit *Iulius Clarus q. 24. n. 20.*

Aduertendum tamen est quod si duo Testes eandem rem affirment vnus omni exceptione maior, & alius cum aliqua exceptione, dummodo exceptio non sit ex illis, quæ omnem adimunt fidem, de quibus infra dicetur, fides quæ primò debetur, supplet pro defectu secundi, vt plenariè

pro-

probent. *sic Farinaccius q.62. à num. 328. & alij.*

Aliqui auctores docent, quod quando exceptiones testium non sunt contra substantiam Iuris, Prælati regulares non tenentur ipsas obseruare, & ita possunt admittere quoscumq; testes dummodò sint capaces rationes, si aliter non possunt probare veritatem, sic fr. Ioseph de Sancta Maria *tract. 4. c. 6. à §. 1.* & allegat *Ouardum in 4. dist. 19. pag. 784.* limitanda est tamen ista doctrina, dummodo, videlicet testes non habeant exceptionem contra Ius naturæ E.G. nisi sint Capitales inimici Reo, & constet, quod contra ipsum conspirauerint, vel sint noti periuri, vel amentes, istæ enim exceptiones de Iure naturæ tollunt omnem fidem, & Prælatus scienter ipsas admittens peccaret quia debet se gerere simul tamquàm Iudex & Pater pro Reo, *vt ex Cap. per tuas de simonia.*

Similitèr aduertere debet Præla-

n. 266. I
alij multi
detur pro
quibus tin
vt est inter
carcer con
expulsio ab
ma infamia
ctat, vt qui
quandiù p
non *oblig*
Causa in
ligabit pr
est inconue
lum ex vtr
alijs Causi
vtraque pa
stè potest
giat, & *i*
gere, vt ha
iustè præci
ad mortem
stè potest
seruet; ità
iustè manc
Reus iustè
ne vt ipsar

oneret impedimentum diri-
, posset Prælatus matrimo-
impedire, *vt cap. super eo 2.*
ibus, & ita non male facit
us, quando ad dictum vnius
gni remouet vnum Religio-
nuntiatum in re graui de
onuentu ad euitandum ip-
alum, dummodo hoc fa-
e ipsius infamia. Secundo
vnicus Testis, quando ex
dicto nihil mali resultat
tertium, vt si aliquis dice-
od talis sit confessus in
gesima &c. *Felin. Cap. cum*
t n. 3. de rescript.
plenam probationem facit
a ipsius Rei etiam si ab
etur pro sua, dummodò
arte pro sua ipsam iu-
Instrumenta c. de probat. de
ra; semiplenam probatio-
ciunt etiam præsumptio-
nditia grauia.
litèr infamia, quod male
in aliqua re se gesserit,
let enim hæc dicto vnius

te-

teſtis. *vt cap. illud de præſumptionibus*. Vide *Antonium Gomez.tom. 3. variarum Cap. 13. n. 10.* infamia tamen debet eſſe probata per duos Teſtes ſaltem, & de perſona ſuſpecta; de perſona enim bonæ famæ non ſufficerent, niſi eſſent inditia contra ipſam de qua Miranda *q. 26. art. 5.*

Semiplenam probationem facit etiam fuga Rei, ſi fugat antequam accuſetur, vel à iuſtitia requiratur. Iulius Clarus *§. §. fin. q. 21. ver.* fuga: Etiam ſi aliqui dicant in contrarium & ſi debeat admitti aliqua excuſatio de ipſius fuga, ſi voluntariè redeat, erit ſufficiens excuſatio, vt dicetur inf. cap. 16. de Tortura.

Depoſitio Complicis, & confeſſio extraiudicialis Rei an habeat vim ſemiplenæ probationis dicetur infra.

Teſtes quandò legitimè interrogantur à Prælato, quia præceſſit infamia, vel aliud æquiualens, vt dictum eſt, ſub pœna

pec-

peccati mortalis, obligantur respondere veritatem, aliter esset contra Iustitiam, & caritatem, vt DD. Communiter cum S.*Tho.*2.2. *q.* 70. *ar.*1. si autem Prælatus non legitimè, nec iudicialitèr interroget, possunt vti æquiuocatione, vt veritatem occultent, vt DD. Communiter, nisi interrogentur de delicto contra publicum bonum Reipublicæ, aut personæ tertiæ. vt *Miranda q.* 16. *ar.* 1., aut in fauorem tertij, vt euitet graue damnum, ad hoc enim obligarentur in conscientia, imò testis tenetur se offerre, quando sit se profecturum, nec ipsi nullum graue damnum euenturum. Ita *S. Th.* 2. 2. *q.* 70. *ar.* 1.

Verum tamen est, quod ex iure multi non possunt obligari ad veritatem fatendam contra reum in causis criminalibus videlicet ascendentes, & descendentes ipsius vsque ad quartum gradum exclusiuè, nec maritus, nec vxor, nec socrus, nec nurus, *vt l.* 4. *ff. de*

Te-

Testib. & si coacti sunt iurare, nullum habent valorem ipsorum depositiones. Vt *Antonius Gomez. tom.* 3. *variarum c.* 12. *n.* 14. excepto crimine hæresis. Vt simancus de Catholica institutione, tit. 64.n.46.: Si tamen crimen non possit aliter probari nisi ipsorum dictis, possunt Compelli ad iuramentum, & ad veritatem dicendam. Vt cap. peruenit el. 2. de testibus cogendis, & est doctrina communis cum *Nauarro in manuali Cap.* 25. *n.* 48.

Confessio legitima, & iudicialis ipsius Rei, est principalis probatio in Iure, & plenissimè probat delicta, & qua sola potest condemnari: *Cap.* 12. *q.* 1. *l.* 1. *Vide Mascardum de probat. t.* 1. *q.* 7.*n.*7. Confessio tamen extraiudicialis Rei cum duobus testibus probata, valet pro semiplena probatione, vt dictum est. Si verò Reus positus in Iudicio dicat, & probat, se errasse in dicta confessione, ipsam reddet inualidam. vt

Fe-

Felinus Cap. olim n. 2. de rescript. Et si confessionem extraiudicialem statim retractet, & reuocet, nullum habet valorem. Mascard. *vt supra n.8.*

Euidentia Facti probat plenissimè delictum, si fuit coram Populo *capite euidentia de accusat:* & idem est quando Iudex à multis comitatus inuenit delinquentem infraganti delicto. *Glos. in ver. deprahensi in cap. ad abolendam de haeret.*, & idem est quando inuenit Reum in actu proximo ad delictum, de quo non possit dubitari *Felinus vt supra n.* 5. Si autem inuenit ipsum in actu remoto, facit præsumptionem maiorem, vel minorem sicuti magis, & minus est remotus ab actu delicti, & dat valorem semiplenæ probationis Vide *Farinaccium tom. 1. q. 21. n. 162.*

Similiter plenariè probatur delictum, quando multi simul inueniunt Reum infraganti, & publicant ipsius delictum *Alderete*

lib.

lib. 2. Cap. 6. in fine. Tunc enim eſt crimen Notorium, quod poteſt puniri.

Publica Scriptura probat etiam pleniſſimè delictum, quia ſupplet abſentiam, aut carentiam teſtium, ſicuti etiam ſunt publici libri Conuentus dati, & accepti. Maſcardus *tom.* 1. *con.* 460. *n.* 35.

Scriptura priuata ſicuti ſunt epiſtolæ, vel libelli infamatorij, ſi Reus recognoſcit in Iuditio tamquam propriam pleniſſimè probat delictum. *Maſcardus tom.* 1. *Con.* 109. *n.* 2. Si autem Reus negat eſse ſuam, & duo Teſtes deponant ſe vidiſſe reum ipſam ſcribentem, pleniſſimè probat. Idem *tom.* 1. *con.* 110. *n.* 9. ſi verò non adſint teſtes oculati, ſed tantum duo Periti in arte iudicent, facta comparatione cum alia rei Scriptura, eſse ſuam ſemiplenè tantùm probabit *l. Inſtrumenta c. de probatione*, & eſt Communis, licet *P. Alderete lib.* 2. *c.* 5. *n.* 6. doceat poſse tam euidenter probari Scri-

ptu-

ptura, comparatione alterius, vt possit plenissimè probare delictum. Hæc tamèn sententia non est securè sequenda, quia inueniuntur tam excellentes in hac arte falsificandi Scripturas, vt sæpè peritos eludant. Et maximè in Causis criminalibus probationes debent esse luce clariores, *vt ex Cap. sciant cuncti 3. q. 1.* verum tamèn est, quod si istæ scripturæ, aut literæ fuerint inuentæ apud ipsum Reum, aut Testibus probetur quod ipse dederit alijs, facient plusquam semiplenam probationem; imò plenam ad arbitrium Iudicis, vt docet *Menob. Casu 114. n. 6.*, & saltèm ex tali probatione, iuridicè Prælatus interrogans Reum constituit ipsum in obligatione verum fatendi.

De præsumptionibus autèm loquendo, Præsumptio est existimatio, quæ ex verisimilibus inditijs siuè coniecturis Colligitur. *Abbas in Cap. 3. loco de probat.* Tribus autem modis potest dari.

Pri-

possit adesse copia testium, vt si fuerit factum in monte, in loco secreto, vel de nocte. *vt in cap. fin. de testibus cogend.*, dummodò testes reprobati à Iure non sint inimici Reo, qui non debent habere fidem etiam in istis casibus ex Anton. Gomez. *lib. 3. variar. Cap. 12. num. 21.*

Similiter sunt admittendi testes reprobati, quando se præsentant in defensionem Rei, vt ex Iure, *argum. Text. in l. literas de præsumptionibus*, tamen non habent vim, plenæ probationis, & ad arbitrium Iudicis relinquitur ipsorum fides, vt dicit *Iulius Clarus q. 24. n. 20.*

Aduertendum tamen est quod si duo Testes eandem rem affirment vnus omni exceptione maior, & alius cum aliqua exceptione, dummodo exceptio non sit ex illis, quæ omnem adimunt fidem, de quibus infra dicetur, fides quæ primò debetur, supplet pro defectu secundi, vt plenariè

pro-

probent. *sic Farinaccius q.62. à num. 328. & alij.*

Aliqui auctores docent, quod quando exceptiones testium non sunt contra substantiam Iuris, Prælati regulares non tenentur ipsas obseruare, & ita possunt admittere quoscumq; testes dummodò sint capaces rationes, si aliter non possunt probare veritatem, sic fr. Ioseph de Sancta Maria *tract.* 4. *c.* 6. *à* §. 1. & allegat *Ouardum in* 4. *dist.* 19. *pag.* 784. limitanda est tamen ista doctrina, dummodo, videlicet testes non habeant exceptionem contra Ius naturæ E.G. nisi sint Capitales inimici Reo, & constet, quod contra ipsum conspirauerint, vel sint noti periuri, vel amentes, istæ enim exceptiones de Iure naturæ tollunt omnem fidem, & Prælatus scientèr ipsas admittens peccaret quia debet se gerere simul tamquàm Iudex & Pater pro Reo, *vt ex Cap. per tuas de simonia.*

Similitèr aduertere debet Præla-

latus, quod quando admittit testes habentes aliquas exceptiones, licet non sint Contra Ius naturæ debet supplere pro illis, multiplicando numerum ipsorum, ità vt non sit contentus duorum tantum. Relinquitur tamen numerus ad arbitrium eiusdem Prælati, vt *Felinus in cap. testimonium n. 5. de Testibus* quia vt *l. testium §. ideoque ff. de testib.* loquens cum Iudice, ait Tu magis scire potes quanta fides adhibenda sit testibus, & cuius dignitatis, & cuius existimationis, & qui simplitèr visi sunt dicere.

Vnicus Testis omni exceptione maior facit semiplenam probationem; Duo habentes aliquam exceptionem, dummod ò non sit ex illis contra Ius naturæ faciunt semiplenam probationem, vt *Alderete lib. 2. c. 8. n. 2.*

Vnicus Testis sufficit ad plenam probationem in aliquibus Casibus, primo, quandò deponit ad euitandum aliquod malum, vt

si

ſi deponeret impedimentum dirimens, poſſet Prælatus matrimonium impedire, *vt cap. ſuper eo 2. de teſtibus*, & ita non male facit Prælatus, quando ad dictum vnius fide digni remouet vnum Religioſum denuntiatum in re graui de vno Conuentu ad euitandum ipſius malum, dummodo hoc faciat ſine ipſius infamia. Secundo ſufficit vnicus Teſtis, quando ex ipſius dicto nihil mali reſultat contra tertium, vt ſi aliquis diceret, quod talis ſit confeſſus in Quadrageſima &c. *Felin. Cap. cum contingat n. 3. de reſcript.*

Semiplenam probationem facit Scriptura ipſius Rei etiam ſi ab ipſo negetur pro ſua, dummodò periti in arte pro ſua ipſam iudicent *l. Inſtrumentac. de probat.* de qua infra; ſemiplenam probationem faciunt etiam præſumptiones, & inditia grauia.

Similitèr infamia, quod male aliquis in aliqua re ſe geſſerit, æquiualet enim hæc dicto vnius te-

testis. *vt cap. illud de præsumptionibus*. Vide *Antonium Gomez.tom. 3. variarum Cap. 13. n. 10.* infamia tamen debet esse probata per duos Testes saltem, & de persona suspecta; de persona enim bonæ famæ non sufficerent, nisi essent inditia contra ipsam de qua Miranda *q. 26. art. 5.*

Semiplenam probationem facit etiam fuga Rei, si fugat antequam accusetur, vel à iustitia requiratur. Iulius Clarus *§. §. fin. q. 21. ver.* fuga: Etiam si aliqui dicant in contrarium & si debeat admitti aliqua excusatio de ipsius fuga, si voluntariè redeat, erit sufficiens excusatio, vt dicetur inf. cap. 16. de Tortura.

Depositio Complicis, & confessio extraiudicialis Rei an habeat vim semiplenæ probationis dicetur infra.

Testes quandò legitimè interrogantur à Prælato, quia præcessit infamia, vel aliud æquiualens, vt dictum est, sub pœna pec-

peccati mortalis, obligantur respondere veritatem, aliter esset contra Iustitiam, & caritatem, vt DD. Communiter cum S.*Tho.*2.2. *q.* 70. *ar.*1. si autem Prælatus non legitimè, nec iudicialitèr interroget, possunt vti æquiuocatione, vt veritatem occultent, vt DD. Communiter, nisi interrogentur de delicto contra publicum bonum Reipublicæ, aut personæ tertiæ. vt *Miranda q.* 16. *ar.* 1., aut in fauorem tertij, vt euitet graue damnum, ad hoc enim obligarentur in conscientia, imò testis tenetur se offerre, quando sit se profecturum, nec ipsi nullum graue damnum euenturum. Ita *S. Th.*2. 2.*q.* 70. *ar.* 1.

Verum tamen est, quod ex iure multi non possunt obligari ad veritatem fatendam contra reum in causis criminalibus videlicet ascendentes, & descendentes ipsius vsque ad quartum gradum exclusiuè, nec maritus, nec vxor, nec socrus, nec nurus, *vt l.* 4.*ff. de*

Te-

Teſtib. & ſi coacti ſunt iurare, nullum habent valorem ipſorum depoſitiones. Vt *Antonius Gomez. tom. 3. variarum c. 12. n. 14.* excepto crimine hæreſis. Vt ſimancus de Catholica inſtitutione, tit. 64. n. 46.: Si tamen crimen non poſſit aliter probari niſi ipſorum dictis, poſſunt Compelli ad iuramentum, & ad veritatem dicendam. Vt cap. peruenit el. 2. de teſtibus cogendis, & eſt doctrina communis cum *Nauarro in manuali Cap. 25. n. 48.*

Confeſſio legitima, & iudicialis ipſius Rei, eſt principalis probatio in Iure, & pleniſſimè probat delicta, & qua ſola poteſt condemnari: *Cap. 12. q. 1. l. 1. Vide Maſcardum de probat. t. 1. q. 7. n. 7.* Confeſſio tamen extraiudicialis Rei cum duobus teſtibus probata, valet pro ſemiplena probatione, vt dictum eſt. Si verò Reus poſitus in Iudicio dicat, & probat, ſe erraſſe in dicta confeſſione, ipſam reddet inualidam. vt

Fe-

Felinus Cap. olim n. 2. de rescript. Et si confessionem extraiudicialem statim retractet, & reuocet, nullum habet valorem. Mascard. *vt supra n. 8.*

Euidentia Facti probat plenissimè delictum, si fuit coram Populo *capite enidentia de accusat:* & idem est quando Iudex à multis comitatus inuenit delinquentem infraganti delicto. *Glos. in ver. deprahensi in cap. ad abolendam de haret.*, & idem est quando inuenit Reum in actu proximo ad delictum, de quo non possit dubitari *Felinus vt supra n. 5.* Si autem inuenit ipsum in actu remoto, facit præsumptionem maiorem, vel minorem sicuti magis, & minus est remotus ab actu delicti, & dat valorem semiplenæ probationis Vide *Farinaccium tom. 1. q. 21. n. 162.*

Similiter plenariè probatur delictum, quando multi simul inueniunt Reum infraganti, & publicant ipsius delictum *Alderete lib.*

lib. 2. *Cap.* 6. *in fine.* Tunc enim eſt crimen Notorium,quod poteſt puniri.

Publica Scriptura probat etiam pleniſſimè delictum, quia ſupplet abſentiam, aut carentiam teſtium, ſicuti etiam ſunt publici libri Conuentus dati, & accepti. Maſcardus *tom.* 1. *con.* 460. *n.* 35.

Scriptura priuata ſicuti ſunt epiſtolæ, vel libelli infamatorij, ſi Reus recognoſcit in Iuditio tamquam propriam pleniſſimè probat delictum. *Maſcardus tom.* 1. *Con.* 109. *n.* 1. Si autem Reus negat eſse ſuam, & duo Teſtes deponant ſe vidiſſe reum ipſam ſcribentem, pleniſſimè probat. Idem *tom.* 1. *con.* 110. *n.* 9. ſi verò non adſint teſtes oculati, ſed tantum duo Periti in arte iudicent, facta comparatione cum alia rei Scriptura, eſse ſuam ſemiplenè tantùm probabit *l. Inſtrumenta c. de probatione*, & eſt Communis, licet *P. Alderete lib.* 2. *c.*5. *n.* 6. doceat poſse tam euidenter probari Scri-

ptu-

ptura, comparatione alterius, vt possit plenissimè probare delictum. Hæc tamèn sententia non est securè sequenda, quia inueniuntur tam excellentes in hac arte falsificandi Scripturas, vt sæpè peritos eludant. Et maximè in Causis criminalibus probationes debent esse luce clariores, *vt ex Cap. sciant cuncti 3. q. 1.* verum tamèn est, quod si istæ scripturæ, aut literæ fuerint inuentæ apud ipsum Reum, aut Testibus probetur quod ipse dederit alijs, facient plusquam semiplenam probationem; imò plenam ad arbitrium Iudicis, vt docet *Menoch. Casu* 114. *n. 6.*, & saltèm ex tali probatione, iuridicè Prælatus interrogans Reum constituit ipsum in obligatione verum fatendi.

De præsumptionibus autèm loquendo, Præsumptio est existimatio, quæ ex verisimilibus inditijs siuè coniecturis Colligitur. *Abbas in Cap. 3. loco de probat.* Tribus autem modis potest dari.

Pri-

Prima eſt . Præſumptio iuris,quæ eſt Coniectura, quam Ius facit in rebus dubijs , vt eſt illa regula . Semel malus ſemper præſumitur eſſe malus ; Admittit tamen Ius in hoc probationem in contrarium . Secunda eſt quæ vocatur Iuris , & de Iure ,& eſt illa qua ius aliquid præſumit ex claris inditijs, & tam quam certum determinat aliquid faciendum contra quam determinationem mandat non admitti probationem *Cap.* 15. *Qui fidem , vbi Gloſa , & doctores de ſponſalibus Cap. per tuas de Conditionibus apooſitis*. Vt E. G. *in cap. Vidua de regularibus*, determinatur , quod vidua , quæ propria voluntate recepit velum , & inter moniales obtulit dona , habuerit intentionem profitendi , quod perſeueret in illo ſtatu , & contra non admittatur probatio : Et contra periurum , quod non admittatur in teſtem cum ſemper talis debeat præſumi , *Cap. teſtimonium extra ; de Teſtibus*. Ex iſtis deſumitur .

Ter-

Tertia præſumptio, & dicitur præſumptio hominis, & eſt illa, quando aliquis ex vna actione alterius prēſumit, quid ſit facturus in alia actione, quæ præſumptio remittitur Iudicis prudentiæ: Quia autem præſumptiones ex Inditijs proueniunt, ſciendum eſt, varias eſſe Inditiorum differentias videlicet. Inditia grauiſſima, ſeù Inditia neceſſaria, ſeù inditia vehementiſſima, ex quibus neceſſariò prudens homo deducit delictum, vt ſi vir, & mulier ſimul in vno lecto inueniantur nudi, neceſſariò colligitur delictum fornicationis, & ſunt puniendi pœna ordinaria. Conſtat ex *Boerio deciſ.* 164. *n.* 3. Et ità ius diſponit in *Cap. literis de præſumpt;* quod detur ſententia diuortij contra coniugatam inuentam modo quo ſupra dictum eſt, cum alio viro. Secunda Inditiorum differentia. Eſt inditium graue, & proximum, quod tamèn non habet neceſſariam Connexionem cum delicto ſicut vehe-

men-

mentiſſimum, Cauſat tamèn ſuſpicionem grauem, ex quo Colligitur ſemiplena probatio ſufficiens ad torturam, de qua *Menochius de arbitrar. Caſ.* 270.

Vt ſi inueniretur in domo vnus occiſus vulneribus, & eodem tempore Petrus videretur exire ex illa domo enſe recenti Sanguine madefacto, & euaginato, certum eſt, quod graue inditium eſſet contra Petrum, imò in tali Caſu poſſet ſimul concurrere circumſtantia talis, quæ inditium redderet vehementiſſimum, & neceſſarium, vndè Iudicis prudentia ſimul circumſtantias debet aduertere. Tertia Inditiorum differentia. Eſt inditium leue, ex quo etiam leuis præſumptio reſultat. Vt ſi in aliqua domo furtum appareret eo tempore, quo tantum vnus Religioſus domi manſiſſet leue inditium eſſet contra ipſum, quod licet inter ſæculares ſufficeret, vt in Carceribus detineretur; non ſufficeret inter Religioſos, contra

quos

quos requiritur maior præsumptio.

Præsumptiones, & inditia, quæ sunt grauissima. & vehementissima duobus Testibus probata, plenissimè probant, vnico verò Teste probata, semiplenè probant, vt DD. Communiter. Grauia vero inditia duobus Testibus probata, semiplenam faciunt probationem, vt dictum est; Si vero vnico tantùm Teste non sufficeret, nisi aliquo alio adminiculo adiuuaretur, quod relinquitur prudentiæ Iudicis. Bartolus, Iulius Clarus, Menocchius, & Farinaccius, & communiter.

Interrogatorium in homicidij delicto hoc modo debet fieri. Probata infamia per viam accusationis, vel denunciationis, & posito Reo in Carceribus præsentatis Testibus debent interrogari. Primo an cognoscant Reum, & quomodò, similiter an occisum agnoscant, & sciant esse occisum. Secundo si habent aliquam exce-

ptionem iuris, qua prohibeantur testari, de quibus supra dictum est hoc eodem cap. Tertio si sciant reum occisorem, ex aliquo tempore demonstrasse malum animum contra occisum verbis, & factis, quoties, & quomodò. Quarto si sciant fuisse ex hoc motiuo à Superioribus punitum. Quinto si sciant verbis ostendisse animum ad vindictam, & se declarasse. Vltimo si sciant talem Religiosum detentum tamquàm Reum, tali die, hora, vel nocte tali instrumento vulnerasse, & occidisse talem Religiosum N.

Si Interrogatorium fieret in Causa incorrigibilitatis dicant, an sciant, quod talis Religiosus N. sæpè deliquerit in tali materia, & quod sæpè à suis Superioribus correctus, & punitus, nunquam resipuerit, & an nullam habeant spem emendationis, & an iudicent ipsum incorrigibilem, seruatis tamen decretis Sanctissimi D.N. Vrbani Papa VIII.

Modo simili potest ordinari interrogatorium in quolibet delicto, & lectis, in fine, depositionibus à Notario debent confirmari à Testibus, & ab ijsdem subscribi, subscribente simul Prælato, & Notario.

De Exceptionibus, quas Reus solet ponere intra terminum probationis, vel contra Iudicem, vel contra Testes, vel cont. &c.

CAP. XIII.

SVpponendum est, quod licet detur terminus Reo ad probandum, vel se defendendum etiam elapso termino, dummodò non sit pronuntiata sententia, semper potest exponere, quæ sunt in suam defensionem. *Textus in l. vnius §. cognitururm vers. Quamuis ff. de question., & ibi Glos. Ordin.*

etiamſi renunciauerit propriæ de-ſenſioni, & termino probationis; Hæc enim non valent in præiudi-tium propriæ perſonæ, & ſtatus. *Argument. Textus in l. liber homo*, & alibi, quod tamen eſt admit-tendum in cauſis grauiſſimis, quia in minoribus valet talis renuncia-tio; *argum. Text. in l. ſi quis in conſcribendo C. de pactis. Antonius Gomez variar. tom. 3. Cap. 13. à n. 33.* ex quo colligent Prælati quomodo debeant procedere in hac materia.

Supponendum ſecundo quod exceptio eſt actionis excluſio *ex l. 2. ff. de exception*: Multæ autem ſunt exceptiones. Prima dicitur Dilatoria, quando ſcilicet dilata-tur Cauſa, vt quando declinatur Iuriſdictio, Forum, & Iudex, Se-cunda dicitur Peremptoria, qua probata, nullam habet vim ac-cuſatio, ſeù accuſator. Vt quan-do probatur, quod delictum iam fuerit ab alio Iudice punitum. Tertia dicitur mixta, quæ partici-

cipat de prima, & secunda, vt quando probatur quod Iudex sit insufficiens, quia excommunicatus. Prima exceptio debet poni antè contestationem causæ. Secunda, & tertia post contestationem causæ, vt communiter DD. *in l. fin. C. de exception.*

Prælatus, seù Iudex potest recusari tamquàm suspectus à Reo. *Vt ex Cap. quod suspecti* 3. *q.* 5. Causæ autem sunt. Prima si est inimicus Reo, aut specialis amicus actori, vt si reus cum Iudice habuerit iurgia&c. in causis tamen grauibus. Secunda si Iudex est consanguineus, vel affinis alicuius partis. Tertia si in alijs causis inhumaniter se gesserit cum partibus, & non obseruauerit ordinem Iuris *cap. ad hæc de rescript.* Quarta qui declarauit suam intentionem, & votum in fauorem alicuius partis antè susceptam causam, aut minatus est parti, quæ ipsum recusauerit. Vt colligitur *cap. quod suspecti*.

Omnes tamen istæ exceptiones sunt leues, & inter Religiosos non admittendæ. Præter primam videlicet, si fuerit Inimicus Reo, aut consanguineus actori. Est enim res tam odiosa inter Religiosos ista recusatio Iudicis Prælati, quod vt iustificetur debet habere multas circumstantias. In primis debet exponi causa quarè recusetur in ipsamet petitione *Cap. cum speciali, iuncta glosa de appell. in 6. c. si contra vnum, de officio deleg. in 6.* nec sufficit solùm iuramentum, sicut in Tribunali sæculari. In Visitatione tamen generali alicuius domus Religiosæ nullus Generalis, aut Visitator potest recusari etiam si sit suspectus, vt declarauit Paulus V., cuius decretum habetur apud *Barbosam In Remissionibus ad Trident. Concil. sup. sess.* 24. *Cap.* 10. *de Reformat. n.* 4., & ratio est, quia ex Generali inquisitione nullus remanet infamatus, aliter quilibet posset impedire officia Superiorum.

In

In iudiciali autem inquiſitione, quando motiuum recuſationis eſt friuulum. Iudex Prælatus proſequetur ſuam cauſam, tanquam motiuum nullum, vt DD. communiter docent, & eſt in praxi, & determinauit Alexander 3. *Cap. ſuper eo 12. §. in Cauſis, de appellat.* Eſt autem friuola, quando Reus ſinè iuſto motiuo timet de Iudice.

Caſu autem quo Iudex æſtimet iuſtam recuſationem, debet ceſſare à cauſa, & ſi Iudex eſt ordinarius, ſeù delegatus ad Vniuerſit. cauſar. debet alteri non ſuſpecto cauſam cōmittere: *Vt cap. ſi quis contra Clericum de foro competenti.*

Si autem eſt dubia Cauſa recuſationis, aut poteſt Cauſam committere, vt dictum eſt; Si autem ipſe vult Cauſam proſequi, ſi cauſa habet partes, partibus debet præcipere, vt nominent Iudices arbitros, qui iudicent ſi recuſatio ſit iuſta, nec nè: ſi autem ſit Cauſa inquiſitionis particularis,

ipſe Prælatus debet deputare pro ſua parte Iudicem arbitrum, & Reo mandare, vt intra determinatum terminum pro ſua parte, nominet alterum arbitrum, & iſti duo iudicent, & ſi iſti non ſe conformauerint in Iudicio, Prælatus Iudex debet ipſos compellere, vt tertium nominent, cum quo iudicent, & ſi non nominauerint, aut ſententiam diffinitiuam non protulerint intra terminum ipſis determinatum, Prælatus Iudex poterit proſequi ſuam cauſam, ac ſi recuſatio non fuiſſet facta, ſicuti debet facere, ſi determinarent recuſationem non eſſe legitimam: Si vero determinarent eſſe legitimam debet Prælatus committere cauſam alteri de conſenſu ipſius Rei, quod ſi Reus non conſentiat in perſona nominata, cauſa debet reduci ad Generalem, qui Iudicem deputet. *Ita cap: cum ſpeciali de appellat.* vel ſi in hoc ſit aliqua difficultas poterit dictus Prælatus ordinarius, aut delegatus ad Vniuer-

uersitatem causarum sibi adiungere socium non suspectum, cum quo faciat processum, & sententiam ferat.

In casu autem, quod Iudex sit delegatus ad causam tantum particularem, si recusatio ipsius sit friuola, poterit, vt dictum est, causam prosequi; si verò fuerit legitima, aut dubia, debet delegatus remittere causam deleganti, vt alium nominet, qui aut faciet Causam, aut sententiet, an recusatio delegati sit iusta, vel non, & colligitur *ex Glos. in §. de recusator. Cap. Cum speciali de appellat.*

Si causa alicuius partis fuerit videnda in Definitorio, aut in consulta coram Generali, & pars recusauerit aliquem ex definit. aut Consultoribus si causæ non sunt friuolæ, excluso recusato, cæteri definitores, aut Consultores debent illas examinare, an sint iustæ, si sunt, debent mandare parti, vt illas probet, si non sunt iustæ, aut illas nō probauerit pars, recu-

ſatus cum cæteris Definitoribus, aut conſultoribus debet proſequi cauſam, & ferre ſententiam, & pro iniūſta, aut non probata recuſatione parti pœnam grauem, infligere; quod ſemper obſeruabitur in qualibet recuſatione.

Contra accuſantes poteſt fieri exceptio ab accuſato. Et eſt, quod contra ipſum conſpirarunt, aut coniurarunt: Conſpiratio autem eſt conuentio multorum in vnum contra aliquem: Eſt autem conſpiratio bona, & mala: Bona eſt quando ex motiuo zelus diuini, & boni publici fit ad punitionem, verè delinquentium; mala verò quando inter ipſos determinatis denuntiatore, & teſtibus falſum, delictum alicui Religioſo imponunt. Vide *Menocchium de arbitrar. Caſ.* 301. Si delictum, in cuius odium fuit facta conſpiratio, probetur eſſe verum, conſpiratio iudicatur bona probatio tamen, delicti non eſſet facienda depoſitionibus conſpiratorum, ſed a-

lium-

liundè, *vt in Cap. Cum 1. & A. de senten., & re iudicata*; Et in hoc casu, Reus non liberabitur à pœna sui delicti; si verò conspiratio probetur, & quod falsum delictum imputauerint, quia aliundè non fuit probatum, conspirantes erunt seuerè puniendi. *Vt cap. si quis Cleric., cap. Coniurationis* 11. *q.* 1. Inter Religiosos erit pœna, arbitraria, & grauis. Quando conspiratio probatur; delictum verò imputatum non plenè probatur, sed remanet in dubio, conspiratio præsumetur mala, & conspiratores erunt puniendi, tamquam perturbatores pacis. *Vide Syluestrum, ver. Confraternitas conspiratio, & coniuratio.*

Fortior exceptio quam possunt ponere Rei, Est exceptio peremptoria, quando Reus probat, quod tempore delicti imputati, non erat Reus in illo loco, aut eodem tempore, & hoc Testibus probando, remanet eneruata accusatio. *ex Glos. in cap. bona ver.*

facti naturam de elect.de quo videatur *Paz. tom. 1. p. 5. c. 3. §. 6. à n. 64.*

Actori potest dari exceptio præsumptionis, qua Reus purgat inditia, quæ sunt contra ipsum, ostendendo se semper vixisse cum bona opinione virtutis; Si tamèn delictum ipsius probatur, talis exceptio nihil valet. Videatur *idem Paz., vt supra.*

Alia exceptio est propriæ defensionis, quia aggressus Reus, vt se defenderet, occidit aggressorem, & delictum, quod est in propriam defensionem non est dignum pœna *l. vt vim, ff. de Iustitia, & Iur.*

Et sic. qui occidit Clericum, vt se defendat, nec incurrit excommunicationem, nec fit irregularis. *Clement. 1. de homicidio.* Et defensio est licita non solum in ordine ad propriam personam, sed etiàm ad sua bona, consanguineos, & amicos. *Vide Nauarrum in Manuali c. 24. à n. 15.*

De-

Debet tamèn esse defensio, cum moderamine inculpatæ tutelæ, scilicet; quod aliter non poterat effugere mortem, vt Textus in dicta Clement. 1.de Homicidio. Et sic, qui videt inimicum euaginato ense contra se venientem, non debet expectare, quod priùs ab ipso vulneretur. *Vt glos. in dic l.* 1. C. *Vnde vi*: & etiam si aggressus excedat modum inculpatæ tutelæ occidendo aggressorem, non tamen debet puniri pœna ordinaria, sed mitiori, quia vt dicit lex, qui cum maior §. *si libertus ff. de bon. liber.* Ignoscendum est ei, qui prouocatus, voluit vlcisci. Ad probandam autèm propriam defensionem admittuntur Coniecturæ, præsumptiones, & testes etiam Consanguinei. *Vt Antonius Gomez. tom.* 3. *variarum Cap.* 3. *n.* 27. & communiter, & quando non tenetur fateri delictum potest illud negare, & etiam potest subiungere, & casu quo delictum fecissem, fuisset in pro-

priam

priam defenſionem; Quia ſi fateretur delictum, acceptaret Iudex propriam confeſſionem pro occiſo, & ipſi remaneret obligatio probandi, quod fecerit in ſui defenſionem, quod cederet in proprium damnum. De quo *Miranda queſt.* 21. *ar.* 6.

Etiàm eſt peremptoria, illa exceptio, quam poteſt ponere Reus, quod ſcilicet delictum iàm fuerit punitum per alium Iudicem, niſi pœna data, fuiſſet leuis in comparatione delicti. vt Colligitur *ex cap. Fælicis de pœnis*, & ità ſi Præpoſitus V. G. leuitèr caſtigaſſet graue delictum, poſſet Viſitator in Viſitatione iudicialitèr iterum illud punire. Videatur *ſimancas de Catholic. inſtitut. c.* 8. *n.* 4.

Vltima, & fortior exceptio eſt, quando Reus probat ſe non commiſiſſe delictum, de quo accuſatur, quod eſt difficile.

De

De publicatione Teſtium, & eorum exceptionibus.

CAP. XIV.

FActa à Teſtibus ratificatione ſuarum depoſitionum, & admiſſis eorum probationibus, & etiam exceptionibus factis à reo, ſequitur quod publicentur Teſtes. Aliqui Auctores docent, quod non ſit ſubſtantialis in iure iſta publicatio, & quod proceſſus remaneat in ſuo robore etiam non facta tali publicatione, & fundatur eorum ſententia *in Glos. in cap. fin. ver. Iudicis, de hæreticis lib. 6. Menocchius de arbitrar. lib. 1. q. 32.* ſententia tamen contraria eſt Communis DD. & colligitur *ex Cap. qualiter, & quando el. 2, de accuſationibus* ſ. *debet*. Imò quod debeant publicari nomina Teſtium, vt reus poſſit illis exceptiones ponere ſi quas habet in ſui de-

defenſionem , docet Iulius Clar. §. *fin. q.* 49. *n.* 1. *Salzedo ad Bernardum Diaz. c.* 128. *l.* C. In cauſis tamen de fide mandat Ius, quod non publicentur nomina teſtium, nequè accuſantium *cap. vltimo de hæreticis lib.* 6. *P. Miranda q.* 23. *ar.* 1. *con.* 2. docet quod idem ſit faciendum in cauſis Religioſorum, quando ſunt criminales, quia in iſtis proceditur extraordinario modo, & de plano, & idem docet Ioannes de Sancta Maria *tract.* 4. *cap.* 19. *in fin.*, ſequentes *Paz. tom.* 1. *par.* 4. *temp.* 9. *n.* 170. ſed iſti non obſeruarunt *Cap. fin. de hæret.* vbi Bonifacius VIII. mandat, quod non publicentur nómina Teſtium in cauſis hæreticalibus; quãdo timetur graue damnum Teſtibus ob potentiam Inquiſitorum, ſubdit verò ceſſante periculo ſupradicto accuſatorum, Teſtium nomina, prout in alijs fit iudicijs, publicantur. & vult Ius quod etiam in dicto caſu publicentur nomina ſaltem

Epi-

Episcopo Diocesano, & Glos. determinando quale debeat esse periculum, dicit, vel mortis, vel mutilationis membrorum Testium, vel consanguineorum ipsorum, aut delapidationis suorum bonorum, & similium. Videatur *ista Glosa verbo periculum*; & cessante tali periculo præcipit publicari nomina, *& in §. Cæterum*, & penultimo, Pontifex grauat in hoc conscientias Inquisitorum: Ergò non est sequenda sententia Mirandæ, nisi tribus limitationibus; Prima quando causa est de rebus ordinarijs, vt quando tractatur de remotione alicuius Prælati à suo regimine ob culpam insufficientiæ, aut de culpis, quæ non relinquunt infamiã. non autem de culpis grauibus, quia in istis debet fieri publicatio Testium, & si Reus vult scire nomina, debent dari:

Secunda limitatio est quando Testes sunt sæculares semper debent nominari cum suis depositio-
ni-

nibus, quia ex hoc non reſultat illis periculum, nec familiæ Religioſorum perturbatio pacis.

Tertia limitatio eſt, quod in caufis, in quibus fit talis publicatio, Prælatus faciat officium Patris, & priùs interroget Reum an habeat inimicos, & ipſemet ſcrutetur an inter Teſtes, & Reum ſit odium, & cauſam odij ſiſcitetur, & ſi facile poteſt, tamquam aliquid aliud agens, curet in præſentiam Rei memoriam facere Teſtium, vt fit in Tribunali S. Vſſicij, & præcipit Directorium Inquiſitorum 3. *par. tit. modi ſex traden. Copiam*; his limitationibus, poteſt ſequi, cum Farinaccio, & Menocchio, alitèr eſſet contra Ius naturale, & tolleretur Reo propria defenſio, qui neſciens ſuos accuſatores non poteſt illis dare ſuas iuſtas exceptiones, ſine quibus multi poſſent innocentèr damnari, ſicut ſæpè euenit ex inordinato Zelo Prælatorum. Modus autem ponendi exceptiones

nes Teſtibus aſſignatur ab Honorio 3. *Cap. præſentium de Teſtibus*, & conuenit etiam Religioſis, ſeruatis tamèn ſupradictis limitationibus, & licet *P. Miranda q. 24. ar. 1. Con. 1.* citet pro ſe Marantam de ordine Iudiciali, & Antonium Gomez docentes in cauſis ſummarijs, vt ſunt illæ Religioſorum non deberi publicari Teſtes, loquuntur iſti de illis cauſis ſummarijs, quæ fiunt ſine proceſſu, & citatione Teſtium. Aduertant autem Prælati, ne ſint faciles in admittendo tales exceptiones in præiudicium iuſtitiæ; Admittant autem hoc modo. Exceptiones non ſint in generali, V.G. non ſufficit dicere, quod teſtis ſit inimicus, ſed in particulari debet adducere rationes, & motiua inimicitia, & Prælatus dabit reo tempus determinatum, vt illa probet, exceptionibus autem in Generali factis, non exigat probationem, ſed proſequatur cauſam, ac ſi non eſſent factæ. Vt

do-

docet Boerius *decis.* 321., & alij multi. si contra ipsos dicatur, quod ipsorum dicta sint de auditu, & de rebus sine fundamento. *vt ex l. Testium, & ibi Glos. C. de Testibus.* Si in suis dictis sunt varij, & singulares, *vt cap. licet Causam cap. tam litteris de Testibus*: Si non concludunt, nec dant rationem suorum dictorum *ex cap. in præsentia, de probationibus*, & *ibi Felinus n.* 13. Sed si reus præsentaret pro se Petrum, & Petrus diceret contra ipsum, Reus non posset Petro ponere exceptionem. Textus, & ibi Doctores *in l. si quis de Testibus*; quod tamen intelligitur de exceptionibus personæ non suorum dictorum. *vt ex lege si quis Testibus C. de Testibus.*

Non peccat Reus si opponit Testi aliquod crimen etiam si sit occultum, quod eneruet suam depositionem, & iuuet suam defensionem, quam alio modo non potest facere; hoc enim est se defendere cum moderamine incul-

pa-

patæ tutelæ: Opponere autem crimen falsum, semper est peccatum mortale, de quo *D. Thom.* 2. 2. *q.* 70. *ar.* 3. *Miranda q.* 24. *ar.* 1.

Ergo cum possint, & debeant publicari Testes in Causis grauioribus, Reus, aut Procurator ipsius antequam espiret tempus concessum ad sui defensionem, debet præsentare petitionem Prælato, in qua explicato delicto, de quo Reus accusatur, & quod iàm præsentauerit Testes in sui defensionem, ad maiorem suæ innocentiæ probationem petit, quod ius concedit, scilicet sibi nota facere nomina accusatoris, actoris, & Testium, & ea omnia, quæ contra ipsum dixerunt, vt possit, si habet, exponere contra ipsos in sui defensionem, alioquin protestatur de nullitate processus, & subscriptam. Notarius debet ponere in procesu, expressis nominibus procuratoris, & rei, mense, & die factæ petitionis, si delictum

non

non ſuerit graue, & infamatorium, itaut inter Religioſos non debeant publicari teſtes &c. Reſpondebit Prælatus mandando, quod detur ipſi,translatus eorum, quæ contra ipſum fuerunt depoſita, ſuppreſſis tamen nominibus accnſatoris, & Teſtium.

Si verò fuerit ex grauioribus delictis, & infamatorium, mandabit etiam publicationem Teſtium &c. contra quos Procurator, aut Reus præſentabit alteram petitionem in qua exponet, ſi quas habet exceptiones, dando Interrogatorium de illis, & præſentando teſtes ad eorum probationem, & concludetur petitio cum hac proteſtatione iurata, ſcilicet quod tales exceptiones non ex malitia exponit, ſed ex iuſtitia, & ad ſui defenſionem. Teſtes autem præſentati à Reo; Interrogentur priùs de eorum nominibus, an habeant notitiam cauſæ, an cognoſcant teſtes contrarios, deindè progrediatur ad

In-

Interrogatorium, & expletis depositionibus, & subſcriptis notificantur parti, ſed non publicentur nomina Teſtium. *De quo vide Paz. t. 1. p. 1. temp. 9. n. 32.*

De Purgatione Canonica.

CAP. XV.

PVrgatio Canonica eſt probæ æſtimationis ob impoſitum crimen maculatæ, legitima probatio à iure introducta ad ſatisfaciendum alijs. *ſic Hoſtienſis tit. de Purg. Canon.* de hac breuitèr dicetur, cum iam ferè non ſit in vſu, niſi in Trib. S. Inquiſitionis Rationes autèm, quarè non ſit in vſu, videantur apud *Bernard. Diaz. in prax. Cap. 99.*

In Criminibus notorijs, aut plenè probatis, aut confeſſis in Iudicio non datur locus purgationi Canonicæ. *ex Cap. cum dilectis de purg. Canon.*

Ne-

Neque in delictis, in quibus est accusator *Cap. Nos inter alios de purg. Canon.*

Est autem locus purgationi, quando Reus est infamatus publicè de aliquo delicto, & infamia procedit ex viris benè intentionatis, sed non potest conuinci de tali delicto, neque est accusator: *cap. inter sollicitudines, de purg. Canon.*

Similitèr datur locus, quando est semiplena probatio Contra Reum solummodò. *Cap. inter sollicitudines de Purg. Canonica.*

Puto autem, quod hodiè possit tantum poni in praxi quandò Reus grauiter infamatus de delicto in inquisitione particulari non potuit plenariè conuinci; sufficienter tamen, vt posset torqueri, sed propter scandalum relinquendo torturam, posset ipsi mandari purgatio Canonica. Sic *Lessius lib. 2. c. 29. dub. 17. n. 169.*, licet etiam in hac videtur meliùs propter semiplenam probationem, Reum

pœ-

pœna arbitraria punire . Casu autem quod debeat fieri dicta purgatio hoc modo est facienda; Constitutus Reus in præsentia Prælati debet per Deum, & per SS. quatuor Euangelia iurare se non commisisse delictum, de quo est infamatus. *Vt Cap. quoties* §. *Porro, & §. fin. de purgat. Canon.* Dum facit tale iuramentum debent esse præsentes Testes probatæ vitæ, qui Reum benè cognoscentes, debent, & ipsi iurare se credere Reum non commisisse tale delictum, *vt in cap. inter sollicitudines vt supra*, & vocantur compurgatores, qui debent esse numero, magis, aut minus, iuxtà grauitatem infamiæ, aut iuxtà qualitatem, & fidem ipsorum compurgantium *cap. vt supra*. Vndè Innocentius 3. mandauit vni Decano, quod se purgaret quatuordecim Compurgatoribus, & vni Episcopo, duobus Abbatibus *cap. cum in Iuuentute*. Et ista purgatio debet fieri in loco publico, si publica est in-

famia delicti : & hoc modo purgatus , liber per ſententiam Iudicis declaratur ab illa īnfamia , & ſi ſufficientèr non ſe purgat , debet pœna arbitraria puniri , vt dictum eſt . Vt probat *Simancas de Catholic. Inſtit. tit.* 56. *n.* 13. , *&* 15. In Cauſis autèm leuibus , ſolo proprio Iuramento Reus purgatur . *Exod.* 22. §. *ſi quis commendauerit* .

De Sententia Torturæ , & quomodo debeat exequi .

CAP. XVI.

TOrmentum eſt inuita hominis confeſſio , quæ extorquetur à Reis , crimine non plenè probato , ſed tantùm ſemiplena probatione exiſtente .

Eſt in primis aduertendum , quod tormentum non poteſt dari antè publicationem Teſtium, quia an-

antè non potest sciri quid sit in processu. *In l. gesta Cap. de re iudicata*, & est sententia communis.

Iste vsus torquendi licet sit vtilis, & approbatus à iure, & à SS. Patribus, vt prob. *Simancas de Catholic. instit. tit. 65.*, non potest tamen negari quod ex tali vsu multa sequantur inconuenientia, quod à multis veritas exprimi non possit, & multi, quod non fecerunt dicant. Vt benè obseruat *Vlpianus l. 1. ff. de question.*, ex quo sequitur, quod sæpè Reus absoluatur, & innocens condemnetur. Loquendo autèm solummodò de Religiosis, rarissimè sunt torquendi, multa enim debent concurrere, vt sit licita tortura, quæ si non concurrunt Prælatus peccat mortaliter, & remanet excommunicatus.

In primis debet constare de delicto, & tali delicto, quod in Tribunali sæculari puniatur pœna mortis, aut alia grauissima, vt habet Communis sententia apud

Iulium Clarum lib.5. §. 1. vers. sunt etiam. Secundo non potest dari tortura Reo, qui est iam conuinctus, aut confessus, quia est in remedium veritatis, Antonius Gomez. *tom. 3. variar. Cap. 13. n. 20*, posset vero, vt manifestaret complices atrocis delicti de quibus dictum est cap. 10. *Couarruuias in praxi Cap. 23. n. 5*. Non potest dari tortura, nisi in iudicio plenario sint probata inditia tàm grauia contra reum, vt persuadeant, quod ipse Commiserit delictum, & ab ipsis non se purgauerit, & quibus constet plusquàm semiplenè de delicto, colligitur *ex l. in principio, & ex l. fin. de quest. Farinaccius in praxi tit. 2. q. 37. n. 3*. Si enim inter seculares sufficit semiplena probatio, inter Religiosos non sufficit, vt dictum est, vt si ad infamiam de delicto additur testis ocularis, aut si testi omni exceptione maiori, addatur graue inditium, videlicet fuga Religiosi rei, aut res similis: Hoc autem

in

intelligitur, quando causa est contrà Religiosum probatæ opinionis, non verò quando est Contra Religiosum malæ famæ, quia pro tali non iuuat præsumptio Religiosi status, & ideò contra ipsum sufficit semiplena probatio sicut in sæcularibus.

Similiter sufficit confessio extraiudicialis rei, vt possit torqueri, *Glossa singularis in l. Capite quinto ff. de adulterijs in glos. fin. ibi*, & Angelus cum communi DD. debet autem esse confessio specifica de tali delicto, V. G., quod occiderit Petrum, non generalis, quod hominem occiderit. Vt *Baldus post Guillelmum in l. quoniam ff. de his qui not.*, huic tamen Confessioni debet coniungi aliquod inditium, de quo Menoch. *lib.* 1. *de præsumpt. q.* 89: Vide cap. 12. de confess. extraiud.

Item sufficit Scriptura manus ipsius, in qua fateatur se commisisse delictum à duobus peritis iudicata pro sua, etiamsi ipse Reus

illam neget adiuncto tamen aliquo inditio, vt dictum est cap. 12.

Fuga ipsius rei, si fuit facta antè ipsius accusationem, aut denuntiationem, est vehemens præsumptio, si tamen fuga secuta sit immediatè post commissum delictum, *vt in l. Cornelia* 25. *ff. ad Sen. Cons. sillania*; si autem citatus statim comparet in iudicio tollit præsumptionem: Si autem fuga committatur post inceptam informationem contra Reum, non resultabit ex ipsa sufficiens inditium ad torturam, est communis. *Lessius lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 164. Quam probationem faciat videre fugientem cum ense euaginato, & recenti sanguine madefacto ex domo, in qua iaceat occisus, & an sufficiat ad torturam videatur, quod dictum est cap. 12.

Depositio complicis in delicto non sufficit ad torturam, etiamsi deponat vt testis, est communis *ex Boerio decis.* 319. & ita Ius disponit *l. fin. C. de accusation.*: Si verò

rò ſint duo complices, & deponunt contra vnnm, aliqui graues Auctores docent quod poſſit ipſi dari tortura, *Vt* Iulius *Clar. in prax. crimin.* §. *fin. q.* 21. *verſ. ſed pone*.

Inter Religioſos tamen, vt ſufficiant dicta duorum, qui fuerunt complices in delicto, etiamſi non ſint infames, periuri, aut inimici, requiritur aliquod inditium contra Reum: Complices enim in ſuis dictis non ſufficere ad torturam etiam inter ſæculares, docent multi; Quia duo imperfecta in ſua ſpecie non poſsunt vnum perfectum facere. Maſcard. *deprobat. t.* 3. *con.* 1313. *n.* 18. *Farinaccius t.* 2. *q.* 43. *n.*34.

In caſu autem, quo Religioſi torqueantur, non debent torqueri inſtrumentis, quibus torquentur ſæculares, ſed ad Summum virgis, & ieiunijs in pane, & aqua. *Vt dicit Ouandus in* 4. *diſt.* 19. *pag.* 781. & F Ioſeph à Sancta Maria *in ſuo Tribunali tract.*5. *Cap.*3. §.4;

ſed quia iſta tortura non eſt efficax in aliquibus induratis, in alijs autem eſt nimis iniurioſa, & Prælatus excedendo in tortura poteſt incurrere pœnam excommunicationis, conſultiùs eſt, ne remaneant delicta impunita, quod puniat, in caſu non plenæ probationis, pœna arbitraria, vt ſupra dicti Auctores docent.

Caſu autem, quo iudicetur neceſsaria tortura, priùs debet dari Reo copia indiciorum, & notitia infamiæ, & ſemiplenæ probationis factæ contra ipſum, vt ſciat, quod ſit obligatus reſpondere veritatem ad interrogationem Iudicis *argum. Tex. in l. poſtulaucrit §. Patroni ff. de adulter. Textus in l. Cuſtodias ff. de publico iudicio*. Et eſt ſententia communis, & debet reo determinari tempus, vt reſpondeat ad allegata contra ipſum *Farinaccius tract. de Tortura queſt. 38; & 39. n.* 1. & ſi nihilominus detur ſententia Torturæ & Reus appellauerit de illa, debet

ad-

admitti appellatio *l.* 2. *C. de appellat. recipiend.* & si Prælatus non admissa appellatione mandaret exequi Torturam, & in ipsa Reus fateretur, ipsius confessio non valeret. Farinaccius *tom.* 1. *q.* 38. *n.* 17. Hoc tamen intelligitur, quando est legitima appellatio; quia si constaret esse friuolam, poterit exequi Tortura *l.* 13. *tit.* 22. *par.* 3. Ius enim de talibus appell. non loquitur; Casu verò, quo dubitetur an sit friuola, vel non, debet admitti, Vide Farinac. *vt supra* 31.

Tormenta autem non debent dari Religiosis, sæcularium manibus, sed à viro Religioso, ab ipso Prælato deputato, non enim est necesse, vt ipsemet Prælatus suis manibus flagellet ex Priuileg. Alex. 6. Vide *Manuelem tom.* 2. *qq. q.* 19. *art.* 8. Verbera autem debent dari iuxtà grauitatem delicti, & inditiorum, & etiam virium ipsius Rei, & sine læsione notabili *l. question. modum ff. de*

 que-

queſtion. Prælatus autèm debet eſſe benignus . *Vide Ant. Gomez. tom. 3. variar. Cap. 13. n. 5.*

Quando Reus verberatur ſit præſens Prælatus, & priùs ipſum paternè moneat , vt veritatem fateatur, & petat ab ipſo iuramentum coram duobus teſtibus, & Notarius quæcumq. dixerit, debet ſcribere ; Interrogatio autem debet fieri pro maiori, & in genere. Quis fecerit tale delictum.

Si inter verbera , reus fateretur delictum , poſt viginti quatuor horas, debet factam confeſſionem ratificare coram Prælato, & teſtibus, & non in loco verberationis. *Vide Gomez. tom. 3. variar. Cap. 13. n. 14.* Si autem nollet ratificare , poteſt iterùm verberari , ſi delictum fuit atrox, ſin minus non. *Vide Alderete de Religioſ. diſciplin. lib. 1. c. 17. n. 25.* Si reus fuit ſufficienter verberatus, & negauit delictum , per verbera ſufficienter purgantur inditia , quæ fuerunt contra ipſum , & li-

ber

ber debet dimitti. *Farinaccius in Praxi 2. tom. cap. 40. n. 1.* Inter Religiosos tamen, quia tormentum non solet esse ità graue, adhuc potest imponi pœna arbitraria ad delenda inditia contra ipsum. sic. *Pena 2. par. directorij Comment.* 14. Si tamen inditia fuerunt vehementissima, & quæ habeant dependentiam proximam cum delicto, & duobus Testibus probata, potest condemnari, ac si plenariè fuisset probatum delictum, etiam si *Lessius lib. 2. c. 29. dub. 17. n. 169. Cum Bartolo, Claro*, & alijs dicat, quod erit condemnandus non pœna ordinaria, sed extraordinaria. Sententia autem torturæ hoc modo potest à Notario disponi. In tali Conuentu die, & mense &c. Pater Præpositus, vel Visitator Iudex ord., vel delegatus in tali causa, quæ agitatur per viam denunciationis, vel accusationis &c. & per particularem inquisitionem contra P.N. de tali delicto accu-
 sa-

ſatum. Viſo proceſſu, & quæ ſunt depoſita, contra ipſum, & quæ ipſe in ſui defenſionem adducit, conſiderans, quod ex dictis non poteſt plenariè conſtare de veritate, & quod delictum eſt atrox, antequam deueniat ad ſententiam, vt ſciatur veritas, mandat, quod dictus P. N. exponatur ad Torturam tali modo &c. Secundum ius, & ſtatuta Religionis; & ità mandat, pronuntiat, & proprio nomine firmat, & Notarius ſubſcribat, qui ſtatim hanc ſententiam Reo notam faciet, & ſi appellauerit, fiat vt ſupra dictum eſt. Videatur modus verberandi Religioſum Reum, *apud P. Alderete lib. 3. de diſcip. tuenda §. 22. fol.* 185.

De ſententijs interloqutorijs, & definitiuis.

CAP. XVII.

SEntentia interloqutoria eſt illa, quæ aliquid ad Cauſam pertinens (ipſa adhuc pendente) obiter decernit, non tamen vniuerſam controuerſiam deffinit. *Vt Cap. ſignificantibus de appell.* Vt E.G., quando Iudex concedit terminos, vel admittit probationes, quas ſententias poteſt idem Iudex reuocare. *l. quod iuſſit de re iudicata*; Sententia verò definitiua eſt illa, qua principalis quæſtio deffinitur *l.* 1. *ff. de re iudicata cap.* 2. *extra eod.*, quæ debet eſſe aut abſolutoria, aut condemnatoria *l. difinitiua* 2. *q.* 6. Totum Ius hoc ſolum intendit, vt iuſtè procedant iſtæ ſententiæ, in quibus pronunciandis Prælati Regulares vltra ius Commune ſpecialiter debent obſeruare ſtatuta Religionis pro-

priæ,

priæ, & ſecundum ea, quæ ſunt probata in proceſſu, & non ſecundùm particularem notitiam, vt ex *cap. 1. Iuncto Cap. laudabilem, de frigid.* ſententiam poſſunt ferre Prælati voce, aut ſcripto, dummodò Notarius regiſtret illam in Proceſſu. *Clementina ſæpè de verb. ſignificat.*: An verò teneantur in ipſa ſententia adducere rationes, & motiua aliqui Auctores affirmant, alij negant. Vide *Farinacc. in Prax. 1. tom. q. 18. à n. 62.* In praxi videtur quod adducantur. Sed non eſt neceſſe, ſicut non eſt neceſſe inter Religioſos concludere Cauſam antè diffinitiuam ſententiam, quia in ipſorum Cauſis proceditur de plano.

Prælati Regulares imponendo pœnas in ſuis ſententijs debent eligere pœnas mitiores ex aſſignatis à iure, vel à proprijs Conſtitutionibus, & decretis *l. quod ſi Epheſi ff. quod certo loco*; Hoc enim æquitas iudicij intendit, niſi aliter exigat grauitas, aut circumſtan-

ſtantia delicti. *Vt l. penultim. , & fin. ff. de pœnis.* Si aliquando velint moderare pœnas impoſitas à iure, de quibus dicetur infra, debent in ſententia exponere cauſam illius moderationis aliter eſſent puniendi, *Iulius Clarur. q.85. n. 10. & ſegura de Aualos 2. par. ſui directorij Cap. 11. n. 5. ſed aduertant*, quod Ius dicit *Cap. Epheſijs diſtinct. 43.* , vbi ait, Prælatus, qui peccantes incorreptos dimittit ipſos occidit immò verò dupppliciter occidit temporaliter in hoc ſæculo, & æternaliter in futuro. *Et cap. qui vitijs 23. q. 5* Non eſt miſericors, ſed crudelis, qui vitijs nutriendis parcit, & fouet.

Diiputant Doctores inter ſe, an Iudex inferior poſſit iuſta de Cauſa diſpenſare in pœnis poſitis à Iure, pro arbitrio illas moderando in prolatione ſententiæ; tamen probabile puto quod poſſit, & colligitur *l. Aut facta §. perſona ff. de pænis, & l. Capitulum §.*

2. *eodem titulo*. & tenet expressè *Abbas in cap. 3. de pœnis, & in cap. Nisi, de officio delegati*, quem sequuntur multi Auctores. *Vide Farinaccium par. 1. q. 5. de Inquisit. n. 8. & q. 17. art. 10.*, & ratio est, quia licet Ius prohibeat dispensare in legibus Superiorum. *Vt cap. Inferior sedes 21. dist. l. 1. t. de legib.*, hoc intelligitur, quod non possit tollere totam vim legis in casu particulari, Ex. G., quod non possit facere, quod quis non remaneat excommunicatus excommunicatione posita à Iure; non tamen prohibet, quod non possit illam tollere. *Vide Manuelem 1. tom. q. Regular. q. 22. art. 8.* Sciant tamèn quod requiritur non solum iusta Causa talis dispensationis, sed etiam, quod dispensatio, seù moderatio non vertat in damnum publicum: Vndè DD.Communiter docent Principem seù Superiorem supremum peccare mortaliter non obseruando leges in damnum publicum,

vn-

vnde non poteſt diſpenſare in pœnis debitis atrocibus Criminibus, & Reis facinoroſis, & ſolitis delinquere, quia hoc eſſet in damnum Reipub. & Religionis *vide Nauarr. in rubr. de Inditijs à n. 99.* Cauſæ autèm iuſtæ diſpenſationis aliæ ſunt intrinſecæ, aliæ verò extrinſecæ delicto, primi generis ſunt minoritas ætatis defectus rationis, & ignorantia: ſecundi generis ſunt dignitas perſonæ, beneficia præſtita Reipub., vel Religioni à Reo, vel per ſe ipſum, vel per ſuos maiores.

Quando proceditur per viam particularis Inquiſitionis, & ex officio, etiamſi plenariè probetur delictum, non debet Prælatus imponere pænam ordinariam, ſed mitiorem ſecundum Ius Canon. *Text in Cap. Inquiſitionis in fine de accuſatione*, & ibi notant *Abbas, & Felinus*; ſi tamen etiam in particulari inquiſitione probetur delictum per confeſſionem partis, & delictum ſit notorium, tunc de-

bet imponi pœna ordinaria. *Innocentius in Cap. qualiter, & quando el. 2. de accusatione, & ibi Abbas 4. col.* Dixi de Iure Canon. quia de Iure Ciuili semper est imponenda pæna ordinaria. *Vide Antonium Gomez. tom. 3. variar. Cap. 1. n. 51.*

Sacra Congregatio de mandato Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. mandauit, quod in posterum, nullus professus expellatur à Religione, nisi sit verè incorrigibilis, & quod nullus talis censeatur, nisi non solum concurrant in eo omnia ea, quæ Ius requirit, sed insuper quod per annum fuerit probatus in carcere in ieiunio, & pœnitentia, & transacto anno si non resipuerit possit à Religione expelli, quæ expulsio non fiat, nisi à P. Generali de consensu sex Patrum ex grauioribus Religionis designatorum in Generali Capitulo, post tamèn peractum processum secundum stilum Religionis, & probatis Causis legitimæ ex-

expulſionis ; Et ſuperiores , qui aliter fecerint , aut aliquas ex præſcriptis conditionibus non obſeruauerint , priuati ipſo facto remaneant omnium officiorum, vociſquè actiuæ , & paſſiuæ , & perpetuò inhabiles ad ea in poſterùm obtinenda , quam pœnam nullus poſſit relaxare , niſi Romanus Pontifex .

Modus autem pronunciandi ſententiam contra Reum erit ità. Nos N. Præpoſitus, vel Viſitator, aut delegatus in tali , & tali Cauſa &c. conuictus Reus, & ipſi conceſſo tempore ad ſui defenſionem, & per actis omnibus peragendis ſecundùm Ius & Decrèta noſtræ Religionis , cum non potuerit ſe defendere , vna cum Aſſeſſore noſtro , attenta grauitate delicti , & ea , quæ ſecundùm Ius Canonicum, & Ciuile , & ſecundùm noſtra ſtatuta meretur , condemnamus eum ad talem , & talem pœnam , vt per eam ſatisfaciat Deo pro commiſſo peccato , & Religio-

gioni pro dato ſcandalo,& in virtute ſanctæ Obedientiæ mandamus Superiori Domus, in qua detinetur in carcere, vt curet omninò exequi, quod mandamus. Datum in noſtra Domo Ciuitatis &c. die, menſe, anno.

Peccat autem mortaliter, Superior, vel Miniſter, qui ſententiam datam non exequitur, vt docent DD. cum ſit in præiuditium boni communis Religionis &c. Debet autem Iudex, & Aſſeſſor datam ſententiam firmare, & Notarius de illa dare fidem ab ipſo etiam firmatam &c.

De appellatione, & an ſit licita inter Religioſos.

CAP. XVIII.

APpellatio eſt prouocatio cauſæ à minori ad Superiorem Iudicem ratione illati, vel inferendi grauaminis, qua iniquitas ſen-

sententiæ corrigitur, & interim potestas Iudicis suspenditur. Vt colligitur *ex Cap. omnis oppressus.* Habet ergò duos effectus; deuolutionem scilicet,& suspensionem; per appellationem enim deuoluitur causa à Iudice ordinario ad Superiorem, vt colligitur *Cap. per tuas de sentent. Excommunic.*, & suspenditur Iurisdictio Iudicis Ordinarij, vt quidquid attentauerit contra Reum, sit nullum *Vt l. minime C. de appellat.*, & alibi. Propria defensio, quæ includit appellationem est de Iure naturæ, modus autem appellandi est de Iure positiuo *l. Vnica C. de sententia Præfect. Prætor.* & ità Princeps, vel Prælatus Superior, qui videt Prælatum inferiorem iustè procedere in causa, potest tollere appellationem factam. *Ità Abbas in cap. Pastoralis, num. 12. de appellat.*

Licita autem est appellatio, quando Reus à Iudicis sententia, aut habuit, aut timet grauamen

iniuſtum, aut ſaltem dubitat,quod ei ſit factum grauamen, vt Cap, *omnis oppreſſus*, & *cap. licet* 2. *q.* 6. Reus verò cognoſcens iuſtam ſententiam contra ſe factam peccat mortaliter ſi appellat. *Ità D. Thom.* 2. 2. *q.* 69 *art.* 3. & communiter quia iudicem infamat tamquam iniuſtum.

Aliqui docent, *vt Ledeſma in ſumma tom.* 2. *tract.* 8. *Cap.* 24. *Con.* 8. *Villalobos tom.* 2. *tract.* 16. *diffic.* 8. *n.* 4., quod quando Iudex pro data ſententia vſus eſt opinione probabili, relicta contraria opinione adhuc probabiliori, quod Reus non poſſit appellare, quia ſic nunquam cauſæ haberent finem; Contrarium tamen docent *Turrianus* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 51. *dub.* 1. *n.* 4. *Diana* 2. *par. tract.* 5. *Miſcell. reſolut.* 104. quia opinio probabilis debet fauere propriæ defenſioni.

Quandò Reus appellat iniuſtè, aut ex læui motiuo, non debet

ad-

admitti appellatio *Cap. quicumque cap. omnino 2. q. 6.* & ſic Prælatus poteſt procedere ad executionem ſuæ ſententiæ . Ità *Innocentius in cap. Paſtoralis ſ. Præterea de offic. delegat.* & loquendo ſpecialitèr de Regularibus hoc idem docent, *Decius Cap. 3. n. 29. de appellat. Marantha in ſpec. 6. par. actu principali n. 183. Boerius deciſ. 284. n. 24. Menochius de arbitr. lib. 1. q. 70. n.* 20; quia Iudici, qui tulit ſententiam, ſpectat iudicare, an ſit iuſta appellatio, vel non *ex Gloſſa in cap. Vt debitus honor, ver. rationabilis Cauſa, de appellat. & Decius in cap. de priore n. 3. de appellatione*; Debet tamèn Iudex, vel Prælatus conſulere cum viris Doctis motiua appellationis, & ſi iuſta non probentur, procedere in ſua Cauſa, vt dictum eſt. *Videatur P. Alderete de Religioſa diſcipl. cap. 18. lib. 2. n. 28.* : Si autèm iuſta fuerint iudicata motiua appellationis peccat mortaliter Iudex, vel Prælatus, ipſam non admittendo

do, quando debet admittere. *Ità Nauarrus in Manual. Cap.* 23. *n.* 13. 14. 15. Appellatio autèm debet à Reo interponi intrà decem dies à notificatione datæ ſententiæ in foro Eccleſiaſtico *Text. in auth. de appell. Collat.* 2. In foro autem ſæculari intra quinque dies debet interponi *l.* 1. *tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.*, & ſi intrà dictum terminum non fit appellatio, ſententia debet exequi, quia ſupponendum eſt Reum ſuo iuri ceſſiſſe *l. quandiù in fine ff. de acquirenda hereditate*, niſi obſtet aliquid in Reo, vt minoritas ætatis &c. *iuxtà titulum ff. de minori: per totum.*

Religioſis non eſt licitum appellare à correctionibus, pœnitentijs, & mandatis Superiorum, pertinentibus ad Regularem obſeruantiam, & perfectionem ſtatus Religioſi. *Cap. reprehenſibilis.* vbi Pontifex ita mandat. Præcipuè verò hoc in Religioſis volumus obſeruari, ne ipſi cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi,

con-

contra Regularem Prælati ſui, & Capituli diſciplinam appellare præſumant, ſed humiliter, ac deuotè ſuſcipiant, quod pro ſalute ſua fuerit eiſdem iniunctum: Hoc autem intelligitur, quando non eſt exceſsus in correctione, & pœnis, quod rarò contingit; tunc enim literis poteſt Religioſus ad Superiorem maiorem recurrere; Appellatione autem nunquam, vt conceſſit Bonifacius 8., & Sixtus 4. Carmelitanis, & Auguſtinianis, & Iulius 2. Dominicanis; hoc enim etiam interdicunt noſtra Decreta, *par.* 3. *cap.* 9. *n.* 1.

In Cauſis autem grauioribus, in quibus Prælatus iudicialiter Sententiam aliquam pronunciauit Contra reum, poteſt reus recurrere ad Prælatum Superiorem ſi habet iuſtam Cauſam, non per modum appellationis, ſed per modum deuolutionis, & ſuſpenſionis, quo tamen Caſu Prælatus inferior poteſt ſuam exequi ſententiam, vel proſequi ſuam Cau-

ſam donec à Prælato Superiore, ſuſpendatur ei facultas, & cauſam ad ſe deuoluat. Caſu autem quo iniuſtè reus recurrat licet ipſe peccet, vt dictum eſt ſupra; poteſt tamen Prælatus ſupradictum admittere recurſum, & ad ſe deuoluere cauſam vt clarius appareat iuſtitia ſuorum Prælatorum. Videatur *Fr. Ioſeph de S. Maria tract. 5. cap. 11.*

De pœnis imponendis iuxta Ius Canonicum, & Noſtræ Religionis Decreta.

CAP. XIX.

POena eſt læſio, quæ punit, & vindicat, quod quis commiſit delictum *Cap. de Pœnitentia diſtinct. 3.* Vt pęna imponatur debet Prælatus recognoſcere, an culpa fuerit commiſſa ex malitia, aut ex ſimplicitate, vel ignorantia

tia probabili, quæ enim simplicitate, vel ignorantia committuntur non solum à pęna, sed etiam à culpa excusantur. *sic Nauarrus lib. 5. cons. tit. de sententia excommunicationis consil.* 28. & alij.

Quando est imponenda pœna arbitraria debet metiri cum culpa *Cap. Fælicis vers. illud autem de pœnis in 6.* ibi Iudex pœnam metiatur ex culpa. Vnde Iudex potest extendere pænam ordinariam etiam à iure positam, quando aliquæ particulares circumstantiæ malitiæ aggrauant crimen. *Textus in l. hodiè ff. de pœnis.*

Aliqui Auctores opinantur, quod crimen intentatum, licet non commissum, quia non potuit, pari pæna debeat puniri, & colligunt *ex l. Is qui cum telo C. ad l. Corneliam de Sicarijs.* Hoc tamèn licet sit verum de criminibus atrocibus, de quibus specialiter loquitur Ius, *vt de sollicitatione facta in confessione*, & alijs In reliquis delictis, de quibus Ius non loqui-

 tur,

tur, non eſt imponenda æqualis pæna Sic. *Farinaccius in prax. tom.* 1. *q.* 17. *n.* 49. *Emanuel Barboſ. ad ordinat. luſitanas lib.* 5. *tit.* 18. *§.* 2. *n.* 1. aggrauatur enim delictum intentatum, & commiſſum ex illato damno.

Duo genera pęnarum aſſignata ſunt in noſtris Decretis Capit. Gener. 3. *par. cap.* 9. leues quas poteſt imponere Præpoſitus, vel Superior tranſgreſſoribus leuium noſtrarum Conſtitutionum, Decretorum, & Superiorum mandatorum; quas videre eſt *ibi. n.* 1. & pænę graues determinatæ ibi *n.* 2. quas Præpoſitus, vel Superior eo abſente, cum Capitulo Domus debet imponere. Et ſi delictum ſit perpetratum per menſem antè Viſitationem illius Domus. Præpoſitus cum Viſitatoribus poterit imponere, à quibus non poteſt dari appellatio: Hæ autèm pænæ duplici via poſſunt imponi, vel iudicialiter. vel regulariter abſque proceſſu facti

tan-

tantum veritate inſpecta, & reo audito, vt ſi quid habet in ſui defenſionem exprimat. An autem delictum ſit iudicialitèr, vel regularitèr puniendum Prælato, vel Superiori ſpectat determinarè, & non Reo. *Ità noſter Alex. Pellegrinus coment. Noſt. Conſtitut. in Proemio §. 16.* & citat auctores, niſi delictum ſit adeo graue quod de iure iudicialiter cauſa ſit terminanda. Si iudicium ſit inceptum iudicialiter cum Aſſeſſore, & voto Capituli Domus, & in progreſſu Cauſæ Colligatur delictum non eſſe tale, vt mereatur reus puniri pæna iudiciali, debet iudicialitèr terminari cauſa, imponendo reo aliquam pænam regularem pro qualitate culpæ. Si verò inceptum eſt regularitèr cum voto Capituli Domus, & in progreſſu informationis detegatur delictum eſſe graue, & proindè iudicialitèr puniendum poteſt Præpoſitus cum conſenſu Capituli, & conſilio Aſſeſſoris iudi-

cialiter formare processum, & iudicialiter causam terminare, nam Iudex iuxta probata se regulare debet *l. Illud de officiò Præsidis l. res aliena C. de rei vindicat.*

Culpæ autem, quæ inter Religiosos reputantur graues, vt apparet in *Constitut. Ord. Prædicator. dist.* 1. *c.* 17. *tit. de graui culpa, & Cap.* 18. *eodem titulo* sunt.

Si quis cum aliquo grauitèr contempserit, vel opprobrium, vel iniuriam dixerit.

Si quis murmuret, vel detractet de Patribus, & fratribus, & multò magis de Superioribus etiam finito officio.

Si quis mendacium perniciosum de industria Prælato, vel alteri dixerit.

Si quis per contumaciam, vel manifestam rebellionem inobediens Prælato suo extiterit, vel proteruè contemnere ausus fuerit

Si quis leuitèr percusserit fratrem.

Si quis inhonestatis grauem

suf-

ſuſpicionem dederit, & aliæ ſimiles. *Ex Pellegrino vt ſupra §.9.*

A iure autèm Canonico pro grauioribus exceſſibus aſſignantur pænæ. Clericus inceſtuoſus habet penam depoſitionis, *argum. Cap. tuæ de pænis Gloſ. in cap. Maximianus* 81. *diſt;* & Adulter perpetuo item deponitur, & per decem annos in ieiunijs caſtigatur *Cap. Præsbiter* 81. *diſt. Cap. ſi quis clericus* 81. *diſt.* Inobediens qui tribus vicibus in vno die admonitus fuerit contumax, excommunicatur *cap. abſit* 11. *q.*3. & ſi fuerit incorrigibilis in non obediendo deponitur, & bracchio Seculari traditur. *Cap. ſi quis Sacerdotum* 11. *q.* 1. Apoſtata declaratur excommunicatus à Prælato per vnum menſem ſingulis fer. 6. & ſi ad Religionem redierit publicè eſt abſoluendus, & per 6. menſes in carcere includitur, & ſingulis fer. 6. in publico Refectorio culpam fateri in pane; & aqua ieiunare, & diſciplinam facere.

Si fuerit prima fuga; Si verò fuerit ſecùnda per integrum annum eandem pænitentiam faciat, priuatus voce actiua, & paſſiua per id tempus, & poſtea per 6. annos locum profeſſionis perdet, & in vltimo loco ſui ordinis ſedet. Videlicet poſt omnes Sacerdotes ſi fuerit Sacerdos. Si verò habitum depoſuerit per decem annos dictam faciet pœnitentiam. Si autem fuerit tertia fuga ſupradictis pænis puniatur, & inſuper pro incorrigibili habeatur, & perpetuò inhabilis, & priuatus voce actiua, & paſſiua, nec poſſit diſpenſari.

Si intra menſem primæ Apoſtaſiæ fuerit reuerſus, mitius tractetur. Hæc ſecundum ſtatuta ordinis S. Franciſci de obſer: ſecundum verò ius Canonicum. Videatur Cap. à nobis de Apoſtatis. Cap. mandamus 19. quæſt. 3.

De Cæteris pænis Reorum, quia ſtatuta noſtræ Congregationis nihil determinant, Iudex Regu-

gularis ſe conformabit Iuri Canonico, & communi, vt docet Ghiſlerius de Iudice Regularium *Cap.* 13. *n.* 12. his verbis. Regulares iuxta eorum conſuetudines approbatas, & generalia ſtatuta facta, et faciēda corrigi quidem debent, & puniri, & in illis, quæ in huiuſmodi minimè reperiuntur Ius Commune in eorum Iudicijs peragendis obſeruandum erit, ità ſubiungit *n.* 13.

In his ergò Caſibus videantur auctores, præſertìm Carolus Antonius Theſaurus de pænis Canonicis, & Eccleſiaſticis, Sanctorus à Melphi Franciſcanus de pænis Regularium, aut alij eiuſdem generis. Deus tamèn accertat à noſtra Congregatione, talium, pænarum occaſionem, & Sanctiſſimi ſui Nominis timorem paritèr, & amorem inſundat. Amen.

Praxis, ſeu Proceſſus formatus ſuper delicto particulari percuſſionis Religioſi.

LIcet in quacunque Religione adſit Regula, vt iuris ordine relicto, tractentur Regularium cauſæ de qua Re *Foller. in pract. Canon. cap. 36. n. 20.* ea tamen, quæ eſſentialia ſunt, & quæ ſine nullitate, & peccato omitti non poſſunt in proceſſibus ſunt ſeruanda, quia ſunt iuris diuini, naturalis, vel gentium *Megal. in prax. canon. cirmin. Cap. 9. n. 12*, & hæc ſunt corpus delicti, ſiue delictum in genere, litis conteſtatio, citatio ad videndum, iurare teſtes ſaltem in repetitione, probationes pro fiſco, defenſiones pro Reo, citatio ad dicendum ante ſententiam, citatio ad audiendum ſententiam, quæ ſolet fieri etiam vnitim cum præcedenti, & vltimo loco ſententia ipſa *Megal. ibi,*

&

& n. 12. *vſque ad* 18. hæc autem omnia quoad fieri poteſt, debent ſecrete fieri ad vitandum populi ſcandalum: *cap. in Scripturis.* 96. *diſt. c. Sacerdotibus* 11. *q.* 1. ergo

Si per viam accuſationis procedatur.

Forma accuſationis.

EXponit Pater N. Religioſus profeſſus huius domus Sancti N. coram R.P.Præpoſito illius hac die 15. Martii 1678. in Dormitorio dictæ domus fuiſſe grauiter percuſſum baculo in capite, ſiue in ſcapulis à Fr. N.qui diabolico animo ductus tale facinus commiſit, & quia impunitum remanere non debet, ideo non ex odio, rancore, vel inimicitia, ſed pro Zelo iuſtitiæ, & publico bono inſtat de eo informationem capi, & conſtita veritate procedi contra eundem ad debitam punitionem, & ad declarationem excom-

municationis incursæ contentæ in Can. *Si quis suadent* 17.q. 4., & ita dicit omni meliori modo.

Ego idem Pater N. subscripsi propria manu: si accusans nesciat scribere. dicat cum Pater, vel Fr accusans scribere nesciat, cruce signauit † Testes informati prædictorum verberum sunt. N. N. N. N.

Et per R. P. Præpositum visa instantia supradicta fuit dictum, quod super ea capiatur informatio, ad effectum, & ita &c.

N.N. Præpositus

N.N. Assessor

Prouisum die 15. Mensis Martij 1678. in Domo Sancti N. & in fidem N. N. Actuarius.

SI vero per denuntiationem, ita concipiatur instantia.

Pater N. Religiosus huius domus Sancti N. denuntiat vobis R. P.

Præ-

Præposito eiusdem, Deum præ oculis habendo, & pro solo Zelo iustitiæ, qualiter Frat. N. hac die, quæ est 15. Martij 1678, in Dormitorio pluribus baculi ictibus percussit Patrem N. huius Religionis professum audacter, grauiter, & cum scandalo &c. ad finem ergo, vt prouideatis bono Religionis, & animæ ipsius frat. N. modo, quo expedit; exposcitorum veritas haberi poterit a P. N. & P.N. testibus de ea informatis omni modo meliori &c.

Ego P. N. propria manu.

Et fit decretatio vt supra, cum loco, die, mense, anno, & cum subscriptione Superioris, Assessoris, & Actuarij

Si pro delicto commisso Præpositus Generalis vult delegare commissarium ei expediuntur litteræ delegatoriæ modo infrascripto.

D.N. Præpoſitus Generalis C.R. dilecto P.D.N. Salutem.

CVm nobis delatum fuerit Patrem N. Religioſum, profeſſum noſtræ Religionis fuiſſe verberibus affectum, & percuſſum, propterea de tua peritia, prudentia, & integritate confiſi tibi committimus, & mandamus, vt contra culpabilem diligenter informationem capias; & ſeruatis de iure ſeruandis in cauſa procedas vſque ad ſententiam incluſiue etiam per remedia cænſurarum, dantes tibi vices, & voces noſtras, & in fidem: Datum Romæ ex ædibus S. Siluestri in Monte Quirinali die 10. Aprilis 1678.

D. N. Præpoſitus Generalis Cleric. Reg.

N. N. Secretarius.

Forma examinis principalis accuſantis .

DIe. Menſe. Anno. in Ciuitate N. coram R.P.Præpoſito, meque actuario &c. In Valetudinario Domus. examinatus fuit Pater N. principalis offenſus Sacerdos noſtræ Religionis, & profeſſus. ætatis ſuæ annorum 30. cui delato iuramento de veritate dicenda, e per ipſum Sacris Scripturis ſuſcepto, iurauit &c. & pro &c.

Interrogatus, qua de cauſa reperiatur iacens in lecto?

Reſp. Io Padre Prepoſito, perche ſono ſtato maltrattato di baſtonate dal fratello N. grauemente a tal ſegno che mi ſento male, ſto in queſto letto.

Et ſibi dicto, quod recenſeat factum maletractationis prædictæ a principio vſque ad finem cum ſuis circumſtantijs, & qualitatibus,

Re-

Respondit. Stando io hieri nel dormitorio, che fu alli 15. del corrente mese di Marzo 1678. verso le 20. hore per fatti miei dicendomi certe diuotioni, mi assalì il detto frat. N. con vn bastone di legno che teneua nelle mani, e mi diede varij colpi con detto bastone nella mia persona, e proprio nelle Spalle, è nella testa con tal violenza, che io caddi a terra, e se non era che vennero li P. P. N. N. e N. N. e me lo tolsero di sopra, m' haueria battuto più, e questa è la verità del d. fatto.

Interrogatus de causa prædictorum verberum.

Respondit il sudetto fratello non haueua causa nessuna di bastonarmi, perche io non li haueuo fatto niente, e solo hà fatto mala aprensione di me, supponendo per quanto mi disse, che io l' hauessi accusato a V. P. R. perche era vscito contr' hora, e senza Compagno li giorni passati

Et dicto sibi, an de præmissis ac-

accusationem expromat.

Respondit Io li ho esposto querela in scritto, & adesso la confermo, e fo instanza per il castigo

Quibus habitis se subscripsit, vt infra.

IO Don. N. ho deposto come di sopra

Forma describendi signa, & contusiones verbera.

EGo N. N. Actuarius. stando in eodem loco denudari feci prædicto P. D. N. instanti caput, & scapulas, quas partes denudatas vidi & obseruaui diligenter, & in eis inueni varias liuiduras, & contusiones, quæ apparent esse de recenti factas cum baculo, vel alio instrumento contundente præsentibus, pro testibus N.N. & N.N. ad hæc vocatis, & in fidem. Datum N. Ciuit. in domo Sancti N. die 16. Mensis Mar-

Martij 1678.

N.N. Actuarius

Si adsit vsus citandi testes, concipiatur citatio sub hac forma D. N. Præpositus Domus Sancti N. vel Commissarius à Reuerendissimo Patre Generali delegatus.

INstante parte &c. citentur subscripti testes, quatenus sub pæna excommunicationis prima die cum continuatione &c. personaliter eompareant coram nobis, eorum testimonium veritatis dicturi, super quibus interrogabuntur Dei, & iustitiæ seruitium tangentibus alias &c. quoniam &c. & referatur. Datum. N.Ciuit. in domo S.N.die,mense,anno Nomina testium N.N. & N.N.

Don N. Præpositus.

N.N.Actuarius.

For-

Forma relationis executoris.

DIe. Menſe. Anno. in Domo Sancti N. Frater N. N. retulit mihi cum iuramento ſe citaſſe perſonaliter ſupradictos teſtes modo, & forma, &c. & in fidem &c.

N. N. Actuarius.

Si vero non adſit vſus citandi, ſufficit, vt vocentur, & de vocatione fiat mentio, vt ſupra:

Methodus examinandi peritos ſuper corpore delicti, qui debent eſſe duo ſaltem.

DIe, Menſe, anno in Domo Sancti N. coram R. P. Præpoſito meque Actuario.

Vocatus, & examinatus fuit N. N. Ciuitatis N. Chirurgus, ſeu practicus in Chirurgia, habitans in Domibus N. N. in tali loco, ætatis ſuæ annorum 40. incirca, qui delato ſibi iuramento ve-

veritatis dicendæ,prout tactis &c. iurauit, & ad opportunas interrogationes &c.

Respondit Io hoggi per ordine del R. P. Preposito sono andato all' Infermaria di questa casa, o in vna camera del Dormitorio di questa casa, & ho trouato giacente nel letto il P. D. N. N. quale io conosceua prima, e se non lo conosceua, dica, ho trouato vn Padre, quale intesi, che si faceua chiamare D. N.N. & hauendoli fatto scoprire il capo, e le spalle, perche si lamentaua di hauerci male, ho visto, & osseruato tanto nel detto suo capo, come nelle sue spalle alcune liuidure di figura lunga con tumore, e giudico sijno fatte da instrumento contudente con violenza, e sono pericolose, particolarmente quella della testa, ò di morte, ò di restar offeso al cerebro, e tanto depongo per la verità, come perito, e pratico nella Chirurgia, nella quale osseruatione v'è stato

anco il N. N. Chirurgo.

Io N. N. ho depoſto, vt ſupra,

Quando non poſſunt haberi Chirurgi adhibeantur duo barbitonſores, pro dicta recognitione.

SEcundus Chirurgus, aut barbitonſor examinabitur eodem modo cum aliqua mutatione verborum facientium eundem ſenſum

Si delictum non relinquat veſtigia poſt ſe, quia eſt facti tranſeuntis, vt ſunt percuſſiones, quæ fiunt alapa, pugno ſine liuore, iniuriæ verbales, & ſimilia, tunc ſufficiunt inditia, & coniecturæ ad faciendum conſtare de corpore delicti vt dictum eſt cap. 12. de Inditijs, & porrecta accuſatione poteſt Iudex inquirere contra delinquentem 5. *Clarus in* 5. *fin. q.*4. *n.* 3.

Mo-

Modus examinandi testes super delicto in specie.

DIe. Menſe. anno. in Ciuit. in ædibus Sancti N., & coram R.P, Præpoſito meque &c.

Examinatus fuit P. N. N. Religioſus profeſſus noſtri ordinis, teſtis vocatus, vel citatus, ſi fuerit citatus, ætatis ſuæ annorum 42. cui delato iuramento veritatis dicendæ, & per ipſum ſuſcepto tactis Sacris ſcripturis, iurauit &c. & primo

Interrogatus ad quid agendum venerit!

Reſpondit io ſono venuto per obedire a voi R. P. Prepoſito che m'hauete fatto chiamare.

Interrogatus an ſciat cauſam ſuæ vocationis, vel ſaltem illam præſumat!

Reſpondit io non ſo la cauſa della mia chiamata, ma m'imagino, che ſij per le baſtonate date dal frat. N. N. al Padre N. N.

Et

Et dicto sibi. vt recenseat factum prædictorum verberum a principio vsq; ad finem cum suis circumstantijs, & qualitatibus!

Respondit il fatto delle dette percosse camina così : Martedì che fù alli 15. del corrente mese di Marzo 1678. a hore 20. in circa, ritrouandomi io passando per il dormitorio di questa Casa, vidi che il frat. N. N. corse con vn bastone in mano contro la persona del P. N. N. col qual bastone viddi, che furiosamente, & in colera diede più colpi al detto Padre alle spalle, & in testa, tanto che cadde in terra stordito, & io corsi per aiutarlo conforme con me, corse anco il P. N. N. e tutti dui vniti pigliassimo detto Fratello N. N. e lo fecimo allargare, acciò non hauesse più percosse il detto P. N. N., & hauendolo tirato alla sua cella, e leuatoli il bastone, andassimo a solleuare detto Patre N. N. che ancor staua disteso in terra, e questa

è la

è la verità?

Interrogatus an si videret dictum baculum illum recognosceret, de quo mentionem fecit?

Respondit se io vedessi il detto bastone, lo riconoscerei.

Et tunc ostenso sibi quodam baculo ligneo longitudinis palmorum trium circiter, & per ipsum bene viso, & inspecto.

Interrogatus an sit idem baculus, de quo supra mentio facta est?

Respondit questo bastone è quello istesso, col quale il detto frat. N. N. bastonò, il detto P. N. N. & io lo riconosco che sia l'istesso, perche gle lo leuai da mano col P. N. N. quando lo ridussimo alla cella, e lo guardai molto bene.

Interrogatus an sciat causam, quare dictus frater percussit dictum P. N. N., & quatenus &c. eam assignet?

Respondit per quanto disse all'hora il detto fratello N. N., & io intesi, la causa fù, perche il sudet-

detto Padre N. N. percoſſo, l'haueſſe accuſato a V. P. R. perche era vſcito contra hora fuori di Caſa, e ſenza compagno.

Interrogatus de conteſtibus.

Reſpondit al detto ſucceſſo vi furno preſenti, e ſopragionſero li Padri N. N. e N. N.

Quibus habitis ſe ſubſcripſit, vt infra.

IO N. N. D. ho depoſto come di ſopra per verità.

Et ſic recipitur examen aliorum teſtium. Scribendo quod ipſi dicunt, & procurando, vt reddant cauſam ſcientiæ, cum loco, & tempore mutatis mutandis.

Si delinquens non ſit carceratus, ſed profugus citatur hoc modo, quando conſtat, vel ad ſunt indicia de delicto ad citandum ſufficientia.

De mandato R. P. Præpoſiti huius Domus Sancti N. citetur, moneatur frater N. N. localis hu-

ius Domus. verum ab ea abſens perſonaliter ſi comodè, ſin autem per affixionem copiæ præſentium in locis ſolitis, qualiter ſub pæna confeſſi criminis, &' excommunicationis in ſubſidium, infra tres dies, quorum primus pro primo. Secundus pro ſecundo; & tertius pro tertio, vltimo, & peremptorio termino aſſignantur, hac vnica &c. perſonaliter coram d. R. P. Præpoſito compareat ad illum informandum ſuper nonnullis iuſtitiæ ſeruitium tangentibus, et ſignanter ſuper percuſſionibus cum baculo per ipſum dolosè, & audacter illatis in perſonam P. N. N., vt in actis &c. alias ipſo citato, & non comparente procedetur ad declarationem incurſus pænarum prædictarum ſeruatis ſeruandis ipſo vlterius non requiſito, niſi &c. inſtante &c. & refeſito, niſi &c. inſtante &c. & referatur. Datum die, Menſe an. in Domo Sancti N.

D. N. N. Præpoſitus

N. N. Actuarius.

Et

Et fiat relatio in hunc modum.

FRater N. N. retulit mihi Actuario ſubſcripto cum iuramento ſe citaſſe fratrem N. N. perſonaliter modo, & forma &c. & in fidem &c. die menſe an: loco

N. N. Actuarius.

Si vero non fuerit repertus reus, citatus per affixionem, fiat relatio tali pacto.

Frater N. N. retulit mihi Actuario ſubſcripto ſe feciſſe diligentiam pro habendo fratre N. N. in hac Domo, & in alijs Domibus noſtræ Religionis huius Ciuitatis (ſi ſint multæ) & ipſum non reperiſſe; ac propterea in Refectorio, & alijs locis ſolitis affixiſſe copiam prædictæ citationis præſentibus. P. N. N. & P. N. N. & videntibus, & in fidem &c. die, menſe, anno, loco &c.

N. N. Actuarius.

Si reus comparuerit, conſti-

tuetur, & examinabitur in hunc modum.

Die. mense, anno, in ædibus S. N. & coram R. P. Præposito N. meque &c. constitutus personaliter frater N.N principalis quoad se, testis vero quoad alijs, ætatis suæ annorum 30, vt dixit, qui, delato sibi iuramento veritatis dicendæ; et per ipsum tactis Sacris scripturis iurato, fuit.

Interrogatus an sciat, vel præsumat causam præsentis examinis.

Respondit io non la so, ne me la posso immaginare.

Interrogatus an sciat causam suæ carcerationis!

Respondit mi trouo carcerato in cella, ò doue sarà, ma non so perche.

Interrogatus quantis ab hinc diebus carceratus existit?

Respondit sono stato carcerato tre giorni sono.

Interrogatus an alias carceratus exstiterit, & quatenus, pro qua causa, & a quantotempore!

Re-

Respondit fui carcerato vn' altra volta per hauer fatta vna disobedienza, e fù l'anno 1674.

Et sibi dicto, vt enarret factum dictæ inobedientiæ.

Respondit la inobedienza fu, che io passai disgusti con vn fratello professo, chiamato N. N. e l'ingiuriai, & il Superiore mi diè l'obbedienza, che non lo facessi più, & io contrauenni.

Interrogatus an cognoscat Patrem N. N., & quatenus a quanto tempore ipsum non viderit, e *si nomina* il percosso con *le bastonate*.

Respondit io conosco il detto P. N.N., che è locale di questa Casa, e non l'hò visto da che sono stato carcerato, ò da tanti giorni?

Interrogatus cuius vitæ, famæ, & conditionis sit dictus P. N. N.

Respondit Io lo stimo di buona vita, e fama.

Interrogatus an dictus P. N.N sit eius amicus, vel inimicus?

Respondit Io lo stimo, e l'hò

 sti-

ſtimato per amico.

Interrogatus an quandoque habuerit differentiam aliquam cum illo?

Reſpondit gia mai hò hauuto differenza con detto Padre.

Interrogatus an habuerit differentiam cum aliquo alio?

Reſpoudit Io ſono perſona che mi ſo il fatto mio, e non hò che dire con neſſuno.

Interogatus an ſciat quid ad præſens ſit de dicto P. N. N.

Reſpondit Io credo che ſtij in queſta caſa, come prima.

Interrogatus an vnquam fuerit contriſtatus, vel offenſſus à dicto P. N. N.

Reſpondit il detto Padre m'hà offeſo più volte, e particolarmente più giorni ſono, mi fe vna impoſtura con N. P. Præpoſito, accuſandomi che io ero vſcito contra hora, e ſolo; il che non era vero.

Interogatus Quomodo ſciat fuiſſe impoſturatum, a dicto Pa-

tre

t re N. N. pro dicta causa?

Respondit Io lo sò, perche me l' hà detto vna persona confidente.

Interogatus an pro dicta impostura, vt dixit, vltionem sumpserit a dicto P. N. N. vel habuerit propositum sumendi.

Respondit non mi sono vendicato, ne mi è passato per la mente, perche ho rimesso a Dio.

Et Patre Præposito dicente, & ipsum monente, vt velit fateri veritatem; quia ex testibus fide dignis habetur, ipsum constitutum die 15. Martij præsentis anni 1678 intus dormitorium aggressum fuisse dictum Patrem N. N. cum baculo, quem manu tenebat, & percussisse pluries in capite, & in scapulis!

Respondit mai tal cosa, io ne meno sò maneggiare il bastone.

Et monitus ne audeat tergiuersare, & negare factum prædictum, memor iuramenti præstiti. ac etiam probationum, quæ

cum conuincunt.

Respondit non è vero, che io habbia bastonato detto P. N. N.

Iterum monitus, vt discedat a pertinacia, quia de fide testium examinatorum non potest dubitari, & paulo ante fassus fuit, paucis ab hinc diebus fuisse imposturatum ab ipso P. N. N., quæ est sufficiens occasio odij, & inimicitiæ erga dictum P. N. N. immo ex processu habetur ipsum constitutum inter verberandum assignasse pro causa suæ vindictæ dictam prætensam imposturam?

Respondit Io non ho che dire più di quello che ho detto, perche non sono vere le dette bastonate.

Quibus habitis fuit dimissum examen ob tarditatem horæ, animo tamen etc. & se subscripsit

Io Fratello N. N. ho deposto come sopra

Forma ſecundi conſtituti.

DIe, menſe an. loco, & coram &c.

Iterum perſonaliter conſtitutus F. N. N. de quo alias, qui delato ſibi iuramento veritatis dicendæ prout tactis &c. iurauit &

Interogatus an ſe diſpoſuerit ad veritatem fatendam, melius quam fecit huсuſque?

Reſpondit Io ſon pronto a dire la verità

Interogatus an ſibi occurrat aliquid aliud dicere, vltra ea, quæ in præcedenti conſtit. faſſus fuit?

Reſpondit non mi occorre coſà alcuna di nuouo.

Interogatus an vellit aliquid, addere, demere, vel mutare ijs. quæ antea depoſuit!

Reſpondit Padre nò

Et monitus, vt caueat a mendacijs, quia contra ipſum vrgent indicia & teſtium dicta, quod verè percuſſerit baculo dolosè, &

audacter dictum. P. N. N. & propterea fateatur puram veritatem.

Respondit, la verità l' hò detta, e non mi occorre altro. Quæ omnia dixit animo consteſtandi l'inſteſſo, & litem conteſtando, & iurauit de calumnia in forma &c. & ſe ſubſcripſit.

Io F. N. N. ho depoſto quanto di ſopra

Præſente pro fiſco Patre N. N., & deſcribat nomen fiſci, & acceptante omnes, & quaſcunque confeſſiones, varietates, & mendacia, quatenus pro ſe faciunt, e non aliter &c. & in fidem

N. N. Actuarius

Tunc R. P. Præpoſitus ſedens &c. acceptatis &c. & habita lite pro legitimè conteſtata, ſtatuit prædicto Fr. N. N. inquiſito terminum dierum quatuor ad ſe deffendendum etiam aduerſus confeſſata, fiſco, & parti ad impugnandum, & pinguius probandum, & ita &c.

D.

D. N. N. Præpositus
D. N. N. Assessor

Prouisum die, mense, an., loco &c. dicto fratre N. N. inquisito Præsente, & audiente, & ad fidem.

N. N. Actuarius

Si citatus non comparuerit, accusatur contumaciæ & contumacijs accusatis fit Decretum, & in contumaciam condemnatur in pænam confessi criminis, & declaratur excomunicatus, & incursus in Canonem si quis suadente 17. q. 4. propter dicta verbera inflicta P. N. N.

Si post condemnationem, & declaratoriam in contumaciam sponte comparuerit; Tunc ad eius instantiam, admittitur ad purgationem contumaciæ, constituitur vt supra, & ad finem audiendi, remouentur cedolones, & auditur in termino defensionum modo supra scripto.

Est aduertendum. dum Reus deponit, id esse scribendum, quod

ipſe ad interrogata reſpondet; ſi V. G. totum acceptet, vel totum neget, vel partim neget, partim acceptet: Et quando negat in totum, vel in partem, tunc dantur prius interrogatoria generalia, & deinde ſpecialia, quæ ſumuntur ex probatis in proceſſu, & non aliunde, vt in exemplo allato.

Si reus nollit ſe defendere, tunc in ſcriptis renuciat defenſionibus, dat teſtes fiſci pro repetitis, citatis & iuratis, & proceſſum pro compillato, & petit cauſam ex iiſdem actis de iuſtitia expediri, & tunc facta monitione ad dicendum deuenitur ad expeditionem cauſæ per ſententiam definitiuam, elapſo tamen termino conſtituto ad ſe defendendum, non obſtante illius renuntiatione, ſi autem velit ſe defendere, tunc vel renunciat repetitioni teſtium, vel non: ſi renunciat dat comparitionem ſuper hac renunciatione, & habet eos pro citatis, iuratis, & repetitis, & inſtat pro copia proceſ-

ceſſus ad finem ſe defendendi, & habita copia, format, & porrigit articulos pro ſua defenſione, ſuper quibus ſunt examinandi teſtes defenſiui *Vide cap. 13. de exceptionibus &c.*

Si non renunciat repetitioni teſtium, ſed vult ipſorum repetitionem, tunc format inſtantiam hoc modo.

FRater N. N. comparet coram R. P. Præpoſito Domus Sancti N. & dicit, in cauſa, quam habet cum parte instante, fuiſſe datas defenſiones; verum quia indiget repetitione teſtium inſtat ſibi concedi copias ſuorum conſtitutorum, ad finem formandi interrogatoria, ſuper quibus erunt interrogandi teſtes, antequam repetantur, qua copia non habita, proteſtatur, quod nullus terminus ſibi currat, alias &c.

om-

omni modo &c. *Vide cap. 14. De Publicatione testium.*

Qua instantia facta, dantur copiæ constitutorum, & Actuarius in calce dictæ instantiæ, facit fidem de consignatione eiusdem copiæ.

Reus interim formar interrogatoria, & eis factis præsentat.

Si nolit dare interrogatoria se abstineat a danda prædicta comparatione, & fiat citatio testium, hac forma.

De mandato R. P. Præpositi Domus Sancti N. & instante parte, citentur, requirantur, & moneantur subscripti testes, quatenus &c. die post &c. cum continuatione &c. sub pœna suspensionis a diuinis vel arbitrio compareant, & ipsorum quilibet &c. ad disponendum eorum testimonium veritatis repetendumque

que in causa vertente inter partem, ex vna, & frat. N.N. inquisitum ex altera, vt in actis &c. nec non citetur, & requiratur idem frater N. N. inquisitus quatenus in eodem termino compareat ad videndum prædictorum testium iuramenta, si suo putauerit interesse. alias; etc. quoniam etc. et referatur etc. datum, die, mense, anno, loco D. N. N. Præpositus Nomina testuum citandorum P. N.N. P. N.N. et P.N.N.

N.N. Actuarius

Et fit relatio de citatione testium, et Rei per Actuarium in calce citationis prædictæ deinde repetuntur testes hoc modo.

Die, mense, anno loco, etc. coram etc.

Examinatus, & repetitus fuit. P. N. N. testis alias examinatus ætatis suæ annorum 42. in circa, vt dixit, cui delato iuramento de veritate dicenda, et per ipsum suscepto tactis Scripturis iurauit etc. et primo.

In-

Interrogatus quomodo huc accesserit?

Respondit sono stato citato, o chiamato, e sono venuto a fare l'obbedienza.

Interogatus an alias coram nobis deposuerit, & quatenus &c. in qua causa

Respondit Io vn'altra volta hò deposto auanti V. P. Padre Præposito, e fù nella causa delle bastonate date dal frat. N.N. al P.N.N.

Interogatus an ea quæ antea deposuit in dicta causa fuerint, & sint vera, illaque pro veritate dixerit & deposuerit!

Respondit Padre si che quello che io dissi nell' altro mio essame è vero, & io lo dissi per la verità.

Et lecto sibi per me de mandato &c. ad claram ipsius intelligentiam dicto eius examine, & per ipsum bene audito, & intellecto, prout asseruit, fuit per me.

Interogatus an ea quæ de præsenti legi audiuit fuerint ab ipso dicta, & deposita eo modo, quo

ia-

iacent, ſitque iſtud eius examen de quo ſupra mentio facta eſt.

Reſpondit Padre ſi che quello, che mi hauete letto adeſſo, & il mio eſame, è quanto ſi contiene in eſſo, è ſtato detto, e depoſto da me nel modo, che ho inteſo leggere adeſſo:

Interrogatus An prædictis intendat addere, vel demere, dictumque examen in toto, vel in parte reuocare, an vero potius ratificare, & approbbare in omnibus, & per omnia pro veritate!

Reſpondit Io non hò da aggiongere, ne ſminuire coſa alcuna al detto mio eſſame, ne quello riuocare in parte alcuna, anzi l'approuo, e ratifico, come vero in tutto, e per tutto.

Quibus habitis ſe ſubſcripſit vt infra

Io D. N.N. hò depoſto vt ſup.

Et ſic repetutur alij teſtes, mutato aliquo verſo, ſed non ſenſu verborum, vt euitetur in reſponſionibus idem ſermo.

Terminata repetitione, si Reus vult se defendere dat articulos, & exceptiones suarum defensionum, et super eis examinantur testes disensiui *Vt dictum est capite* 14 et relaxatur citatio tali modo

De Mandato R. P. Præpositi Domus Sancti N. citentur testes infrascripti, quatenns sub pæna suspensionis, vel sub pænis arbitrio etc. prima die etc. cum continuatione etc. per se compareant ad deponendum eorum testimonium veritatis super articulis, seu exceptionibus præsentatis per Frat. N.N. in causa quam habet, cum P. N. N., vt in actis etc. nec non citentur idem P. N. N. et fiscus quatenus in eodem termino compareant ad videndum prædictorum testium iuramenta si sua etc. alias etc. quam etc. Datum. die. mense. an. loco D.N. N. Præpositus.

Nomina testium citandorum N. N. N. N. e N. N.

N. N. Actuarius

For-

Forma examinis testium processus defensiui.

EXaminatus fuit N. N. testis citatus (seu vocatus) ætatis suæ annorum 25 in circa vt dixit super articulis, seu exceptionibus præsentatis per frat. N.N. cui delato iuramento veritatis dicendæ, et per ipsum suscepto tactis sacris Scripturis, iurauit etc. e primo super primo lecto

Respondit et scribatur eius responsio, et ita pariter sic per secundo et cæteris articulis.

Testibus examinatis, et defensionibus receptis, si mos est publicandi processum, sit publicatio per decretum, instante vna ex partibus *Vt dictum est eodem cap*. 14.

Forma instantiæ, & Decreti.

COram R. P. Præposito Domus Sancti N. comparet frat. N.

N. N. vel eius procurator, et dicit in causa, quam habet cum Patre N. N., vt in actis fuisse processum ad examen testium, et receptionem processus defensiui factum; instat propterea publicationem fieri, omni modo meliori

Et per R. P. Præpositum &c. fuit facta, prout præsenti Decreto fit, petita publicatio cum termino bidui ad percunctandum acta, si partes voluerint, & totidem ac copias recipiendum, et Ita per hoc suum, et Intimetur etc.

D. N. N. Præpositus

N. N. Assessor

Prouisum in Domo Sancti N. die. mense. an. loco et in fidem.

N. N. Actuarius

Facta publicatione, si Reus voluerit repulsare testes, vel aliquem ipsorum ex capite inimicitiæ, vel ex alia causa propter quam admittitur repulsa de quibus cap. 14. tunc facta per ipsum instantia pro termino ad repulsam, et datis articulis, Præpositus interponit

nit hoc Decretum; Iesus

Per R. P. Præpositum Domus Sancti N. fuit Statutus eidem fr. N.N. instanti pro petita repulsa, terminus dierum quatuor et ita etc. hoc suum,

D. N.N. Præpositus. N.N. Assessor Prouisum. die. mense. anno. loco, et in fidem. N. N. Actuarius.

Reus porrigit articulos repulsæ, qui si sint admissibiles, recipiuntur, alias non, et super eis examinantur testes producendi præuia citatione testium, et requisitoria partis aduersæ, et fisci ad videndum ipsorum iuramenta, modo quo supra mutatis tamen mutandis.

Receptis testibus ad repulsam, fit publicatio modo desuper scripto.

Elapſo termino publicationis expeditur citatio ſuper expeditione cauſæ tali modo.

QVoniam R. P. Præpoſitus Domus Sancti N. huius Ciuitatis N. intendit procedere ad expeditionem cauſæ vertentis inter P. N. N. accuſantem, ex vna et fr. N. N. accuſatum et quærelatum ex altera, de qua in actis etc: propterea moneantur ambæ partes, quatenus prima die poſt etc. compareant coram eo ad dicendum, et allegandum quid quid dicere, et allegare voluerit in iure, et in facto, alias etc. quoniam etc. citentur, & referatur etc. Datum N. in Domo Sancti N. die. menſe. anno.

D. N.N. Præpoſitus

N.N. Actuarius

Et fit relatio citationis factæ. Die. menſe. anno. loco. N. N. re-

retulit mihi Actuario subscripto se citasse P. N. N. et frat. N. N., et Procuratorem præsentis causæ N. N. personaliter, modo, et forma, et ita cum iuramento retulit, et in fidem etc.

N. N. Actuarius

Elapsis duobus, vel tribus diebus, & facta sententia prout iuris fuerit, relaxatur altera citatio ad audiendum tenorem sententiæ talis tenoris.

DE mandato R. P. Præpositi Domus sancti N. citetur et, moneatur fr. N. N. quatenus crastina die de mane (vel de sero) compareat ad audiendam sententiam super inquisitione contra eum formata, et super verberibus per ipsum illatis in Personam P. N. N. vt exactis etc. alias etc. in quorum etc. et referatur etc. Datum

tum N. in domo Sancti N. die. mense. anno.

D. N. N. Præpositus
N.N. Actuarius

Et scribitur relatio executionis citationis.

DIe statuta de mane, si ita fuerit scriptum in citatione, desero vero, si fuerit Scriptum de sero, præsente reo, et duobus testibus Iudice, seu R. P. Præposito sedente, vna cum Assessore promulgatur, et legitur sententia, quæ de iure fuerit ferenda, et erit modo sequenti.

Christi Nomine inuocato.

NOs D.N.N. Præpositus Domus Sancti N. N. Ciuitatis N. vna cum P.D.N.N. Assessore, visis et diligenter consideratis omnibus et singulis in processu formato coram nobis, contra te frat. N.N. ob delictum a te commis-

missum contra P. N. N. Prout in processu de quo tu fuisti accusatus (vel denuntiatus) vel inquisitus, et visis et auditis eis, quæ contra te ab accusatore, vel denunciatore, seu pro eius parte ab Aduocatis adductæ sunt; et visis, et auditis infra terminum tibi assignatum pro tua defensione eis, quæ ad tuam defensionem a te, seu a tuis Aduocatis pro tua parte adducta sunt, et diligenter, et maturè omnibus consideratis, quia nobis legitimè constat, per tuam legitimam confessionem, vel per legitimum numerum testium (si confessus non est, et si constet vtroque modo, vtrumque modum in sententia ponas) tale delictum a te fuisse commissum, prout in actis, ne delictum hoc remaneat impunitum, Deum præ occulis habentes, vt de illius vultu nostrum iudicium prodeat, et oculi nostri videant æquitatem, per hanc nostram definitiuam sententiam, quam in Scriptis feri-

rimus, Chriſti nomine repetito: ſententiamus, declaramus, pronunciamus, atque definimus te fr N.N pro delicto contra P. N. N. commiſso repertum eſse punibilem, et pænam incurifse Excommunicationis mayoris latam in Canone, ſi quis ſuadente 17. q.4. et aliam nobis arbitrariam: Ideo te ad illam per hanc definitiuam ſententiam condemnamus, et declarantes te excommunicatum mayori excommunicatione, additur alia pæna arbitraria etc.

Lecta, lata, et publicata fuit hæc ſententia ſedentes, pro Tribunali in (explicetur locus) Die. menſis. anni. præſentibus N.N. et N.N. teſtibus ad hoc vocatis

D. N.N. Præpoſitus etc.

N.N. Aſseſsor Relig. etc.

N.N. Actuarius

Si vero inquiſitus, vel accuſatus, ſeu denunciatus, abſoluendus ſit, quia per torturam, vel alio modo, vt ſupra per teſtes, indicia, quæ contra ipſum conſta-

ſtabant purgauit in hac forma, eſt abſoluendus.

Chriſti nomine inuocato.

NOs D.N.N. Præpoſitus Domus Sancti N. vna cum P. N.N. Aſſeſsore, viſis, et conſideratis omnibus, et ſingulis quæ habentur in proceſsu formato, et actitato coram nobis contra fr. N. N. accuſatum, vel denuntiatum, vel inquiſitum de tali crimine (explicetur crimen) et quia repertus fuit vrgentia indicia, contra ſe habere, a quibus tamen per ſufficientem torturam, (ſeu alio modo teſtibus etc. ſe purgauit, et cum per tot dies poſt torturam, ſeu etc. in carceribus detentus fuerit ad videndum, an noua alia indicia ſuperueniant, et non ſuperuenerint, rebus ſic ſtantibus a tali crimine de quo fuit imputatus, accuſatus, denunciatus, vel inquiſitus, Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu

tu iudicium noſtrum prodeat, et oculi noſtri videant æquitatem, hac noſtra diffinitiua ſententia, quam in his ſcriptis ferimus.

Chriſti nomine repetito ſententiamus, declaramus, pronunciamus, atque definimus dictum P. N. N. ob tale delictum illi imputatum, punibilem non eſse, et ideo rebus ſic ſtantibus eum abſoluimus, et liberamus, donec noua indicia ſuperueniant etc.

Lecta, lata, et publicata etc. prout vt ſuper, in præcedenti ſententia cum eiſdem ſubſcriptionibus etc.

Et nota quod ſi inter examinandum reum, ipſe mutauerit colorem in facie de tali mutatione, ſcribit ſeu facit actum Notarius, ſeu Actuarius hac forma.

R.P. Præpoſitus mandauit mihi, vt ſcriberem, quod dictus frater N. N. mutauit colorem, locutus eſt pauendo, vel trepidando, vel vacillando, et ita mihi viſum fuit.

Item

Item quando destinatur commissarius pro capienda informatione, vel pro repetendis testibus in prima eius citatione inserit tenorem eius facultatis, seu litteras commissionalium, et cum tali insertione relaxat citatoriales,

Si delictum fuerit commissum cum cultro, vel alia armatura, mutatis mutandis, tam ad probandum corpus delicti, quam eius auctorem procedetur modo, quo supra dictum est in casu verberationis cum baculo etc.

De auctoritate Præp. Visitatoris, & Assessoris informatione Processus apud Cler. Reg. & de Fisco.

CAP. XX.

LIcet in Decretis Capitulorum Generalium 3. *par. cap.* 9.*n*.4. habeatur hoc speciale Decretum videlicet.

Acta (quæ & processus dicuntur) maturè, & accuratè de rebus grauioribus tantum agantur, idque non nisi re prius a Præposito, & Vocalibus discussa, ac rem in actis referendam, a maiori parte vocalium per secreta soffragia fuerit Decretum; non tollit iurisdictionem Præposito quam habet a Iure Canonico crimina subditorum puniendi, vt *in Cap. cum ad monasterium §. Prior autem de statu monach.* etiam in causis criminalibus, *cap. ea, quæ eodem titu &c. quanto de offic. ord.*

ord. illud enim Decretum hoc tantum intendit, quod Præpositus consilio, & voto vocalium iudicet, an crimen a subdito commissum sit tam graue, quod mereatur de eo fieri processus. vt explicat noster Marcellus Megalius *in suo Promptuario verbo crimen n* 10.

Igitur quando constaret de gravitate delicti, & omnia alia concurrerent, per quæ de Iure potest Iudex inquirere, & Vocales, vel ob amicitiam criminosi, vel ob aliam causam notoriè non legitimam capitulariter per secreta suffragia concluderent non esse de tali crimine inquirendum; Præpositus adhuc posset inquirere, & validè acta formare. vt Docet idem Megalius vt supra: Vide apud ipsum plura notanda in Illud Decretum Capituli Generalis.

Cum autem informatione Processus secundum nostra *Dec*. 3. *par. c. q. n.* 6. Præpositus prius si-

bi eligere debeat Aſſeſſorem vnum ex aſſignatis in ſua Prouincia, ſciendum eſt, quod. Aſſeſſor is eſt, quem ille, qui iudicandi poteſtatem habet ſibi aſſociat vt ei aſſideat, & ad rectè cauſam dicendam eum inſtruat. *ex l. 1. c. de Aſſeſſoribus* Aſſeſſoris ergo officium in hoc conſiſtit, vt in cauſis tam ciuilibus quam criminalibus ad indagandam veritatem inuigilet, & quid Iuris ſit inſtruat Iudicem cui aſſiſtit, vt patet *ex d. l. 1. c. de Aſſeſſooribus*, & ideò de Iudicis iniuſtitia tenetur; niſi apud acta proteſtetur, ſi videat illum contra ius agere. vt notat *Baldus in l. quoniam Iudices in 1. notab. C. de appellat:* Vide noſtrum Marcellum Megalium *in ſua Prax. Crim. & Canon: cap. 9. de Aſſeſſore.*

Viſitatoribus autem, quamuis in eodem cap: 9. noſtr. decr. detur in primis cauſis præuentio cum Præpoſito, itaut poſſint Viſitatores in primis cauſis etiam extra Viſitationis tempus præueni-

nire Præpositum, & acta formare, non tamen definitiuam sententiam ferre absque Præposito præuento, & modo adsit vnus ex Assignatis Assessoribus, tamen præuenire Præpositum extra tempus Visitationis Visitatores non debent, nisi præcedat aliqna negligentia Præpositi, ita vt ratione negligentiæ in pænam, possint virtute dicti Decreti præuenire, ad faciendum acta, & vna cum Præposito, & Assessore sententiam definitiuam ferre, alias secus: quia Decretum Capituli Generalis sine auctoritate Summi Pontificis priuare Præpositum non potest auctoritate quam habet in suos subditos, & talem potestatem alteri delegare, sine culpa ipsius Præpositi, vt probat Megalius in *suo promptuo: verbo Crimen n.* 10. potest autem interueniente negligentia. vt in *cap. quanto de offic. ordin Glos. in cap. ea, quæ in ver. per Abbatem de statu Monach.* hac enim limitatione in-
 tel-

telligendum esse dictum decretum. probat idem Megalius *ibid.* Tempore autem Visitationis præuenire Visitatores Præpositum, possunt, & de criminibus quibuscumque inquirere valent, & acta formare, sed non nisi in casu negligentiæ pænam criminoso assignare ipsi valent, sed Præpositus assignabit, iuxta determinationenm *text. in cap. ea quæ, & ibi Glos. in ver. per Abbatem de statu Monach.* vbi decernitur *Visitatores secundum statum Generalis Concilij ordinati cum processerint ad Visitationis officium exequendum, de statu Monachorum, & obseruantijs regularibus diligenter inquirant. & tam in spiritualibus; quam in temporalibus corrigant, & reforment, quæ viderint corrigenda: ita tamen quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, eisque iniungi pænitentiam salutarem.*

Vltimo aduertendum est, quod quamuis Regulares Fiscum regulariter non habeant, in nostra

ta-

tamen Religione per Decretum Capituli Generalis anni 1621., & habetur *in 3. par. c. 9. n. 14.* cuilibet Vocali Domus licet iudicialiter insurgere pro Congregationis nostræ bono, non vt pars & denuntiator, vel accusator, sed vt Fisci promotor, ne impunitum sit delictum, ita vt etiam a sententijs latis, vel a Præposito, vel a Visitatoribus appellare possit, & inde laudabilis stylus inoleuit, vt occurente casu, & nullo ex vocalibus insurgente Fisci promotor constituatur. Vt noster Megalius testatur *in Prax. Crimin. Canon. cap. 16. n. 3.*

Omnia ad Dei gloriam
B. V. Mariæ, & S. P. N. Caietani.

INDEX

Rerum notabilium ordine Alphabetico dispositus.

A

Be-

D

Eni-

bi eligere debeat Aſſeſſorem, vnum ex aſſignatis in ſua Prouincia, ſciendum eſt, quod. Aſſeſſor is eſt, quem ille, qui iudicandi poteſtatem habet ſibi aſſociat vt ei aſſideat, & ad rectè cauſam dicendam eum inſtruat. *ex l. 1. c. de Aſſeſſoribus* Aſſeſſoris ergo officium in hoc conſiſtit, vt in cauſis tam ciuilibus quam criminalibus ad indagandam veritatem inuigilet,& quid Iuris ſit inſtruat Iudicem cui aſſiſtit, vt patet *ex d. l. 1. c. de Aſſeſſooribus*, & ideò de Iudicis iniuſtitia tenetur; niſi apud acta proteſtetur, ſi videat illum contra ius agere. vt notat *Baldus in l. quoniam Iudices in 1. notab. C. de appellat:* Vide noſtrum Marcellum Megalium *in ſua Prax. Crim. & Canon: cap. 9. de Aſſeſſore.*

Viſitatoribus autem, quamuis in eodem cap: 9. noſtr. decr. detur in primis cauſis præuentio cum Præpoſito, itaut poſſint Viſitatores in primis cauſis etiam extra Viſitationis tempus præueni-

ni-

nire Præpoſitum, & acta formare; non tamen definitiuam ſententiam ferre abſque Præpoſito præuento, & modo adſit vnus ex Aſſignatis Aſſeſsoribus, tamen præuenire Præpoſitum extra tempus Viſitationis Viſitatores non debent, niſi præcedat aliqua negligentia Præpoſiti, ita vt ratione negligentiæ in pænam, poſſint virtute dicti Decreti præuenire, ad faciendum acta, & vna cum Præpoſito, & Aſſeſſore ſententiam definitiuam ferre, alias ſecus: quia Decretum Capituli Generalis ſine auctoritate Summi Pontificis priuare Præpoſitum non poteſt auctoritate quam habet in ſuos ſubditos, & talem poteſtatem alteri delegare, ſine culpa ipſius Præpoſiti, vt probat Megalius in *ſuo promptuo: verbo Crimen n.* 10. poteſt autem interueniente negligentia. vt in *cap. quanto de offic. ordin Gloſ. in cap. ea, quæ in ver. per Abbatem de ſtatu Monach.* hac enim limitatione in-

telligendum esse dictum decretum. probat idem Megalius *ibid.* Tempore autem Visitationis præuenire Visitatores Præpositum, possunt, & de criminibus quibuscumque inquirere valent, & acta formare, sed non nisi in casu negligentiæ pænam criminoso assignare ipsi valent, sed Præpositus assignabit, iuxta determinationenm *text. in cap. ea quæ, & ibi Glos. in ver. per Abbatem de statu Monach.* vbi decernitur *Visitatores secundum statum Generalis Concilij ordinati cum processerint ad Visitationis officium exequendum, de statu Monachorum, & obseruantijs regularibus diligenter inquirant. & tam in spiritualibus; quam in temporalibus corrigant, & reforment, quæ viderint corrigenda: ita tamen quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, eisque iniungi pænitentiam salutarem.*

Vltimo aduertendum est, quod quamuis Regulares Fiscum regulariter non habeant, in nostra

ta-

tamen Religione per Decretum Capituli Generalis anni 1621., & habetur *in 3. par. c. 9. n. 14.* cuilibet Vocali Domus licet iudicialiter insurgere pro Congregationis nostræ bono, non vt pars & denuntiator, vel accusator, sed vt Fisci promotor, ne impunitum sit delictum, ita vt etiam a sententijs latis, vel a Præposito, vel a Visitatoribus appellare possit, & inde laudabilis stylus inoleuit, vt occurente casu, & nullo ex vocalibus insurgente Fisci promotor constituatur. Vt noster Megalius testatur *in Prax. Crimin. Canon. cap. 16. n. 3.*

Omnia ad Dei gloriam
B. V. Mariæ, & S. P. N. Caietani.

INDEX

Rerum notabilium ordine Alphabetico dispositus.

A

Ap-

Be-

D

De-

Eui-

F

G

In-

I

sis

L

M

N

O

P

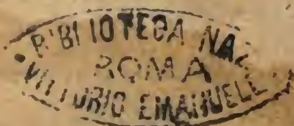
Pro-

S

T

Tor-

V

FINIS.

